

„KULTUUR JA SPORT“
2021. AASTA
TULEMUSARUANNE

Tulemusvaldkond	Kultuur ja sport
Valdkonna arengukava	„Kultuuri arengukava 2021–2030“ „Eesti spordipoliitika põhialused aastani 2030“
Tulemusvaldkonna eesmärk	<p>Kultuuripoliitika eesmärk on kujundada loovust väärtustav ühiskond, hoides ja edendades eesti rahvuslikku identiteeti, uurides, talletades ja kandes edasi kultuurimälu ning luues soodsad tingimused elujõulise, avatud ja mitmekesise kultuuriruumi arenguks ning kultuuris osalemiseks.</p> <p>Spordipoliitika eesmärk: liikumisel ja spordil on oluline ja kasvav roll eestimaalaste elujõu edendamisel, rikka elukeskkonna loomisel ning Eesti riigi hea maine kujundamisel.</p>
Programmid ja nende eesmärgid	<p>Kultuuriprogramm 2021–2024: Kultuuripoliitika eesmärk on kujundada loovust väärtustav ühiskond, hoides ja edendades eesti rahvuslikku identiteeti, uurides, talletades ja kandes edasi kultuurimälu ning luues soodsad tingimused elujõulise, avatud ja mitmekesise kultuuriruumi arenguks ning kultuuris osalemiseks.</p> <p>Spordiprogramm 2021–2024: Tagatud on toimiv spordikorralduse süsteem lähtuvalt Euroopa spordi mudelist.</p>

Sisukord

Sissejuhatus	4
Tulemusvaldkonna mõõdikud ja eelarve täitmine.....	5
Olukorra lühianalüüs	6
Hindamised ja tõhustamiskavad	10
Ülevaade programmide elluviimisest.....	11
Programm: Kultuuriprogramm 2021-2024.....	11
Programmi mõõdikud	11
Olukorra lühianalüüs ehk arengud ja väljakutsed.....	11
Programmi meetmed ja tegevuste elluviimine 2021. aastal.....	15
MEEDE 1. Mitmekülgse ja kättesaadava kultuurielu toetamine ja arendamine.....	15
MEEDE 2. Kultuuripärandi säilitamise ja kättesaadavaks tegemise	21
toetamine ja arendamine	21
MEEDE 3. Kultuuri valdkondadeülene arendamine, koostöö ja	24
rahvusvahelistumine.....	24
Programmi kulud meetmete lõikes ja eelarve täitmine.....	26
Programm: Spordiprogramm 2021 – 2024.....	27
Programmi mõõdikud	27
Olukorra lühianalüüs ehk arengud ja väljakutsed.....	27
Programmi meetmed ja tegevuste elluviimine 2021. aastal.....	29
MEEDE 1. Saavutusspordi edendamine.....	29
MEEDE 2. Organiseeritud liikumisharrastuse edendamine.....	34
Programmi kulud meetmete lõikes ja eelarve täitmine.....	35

Sissejuhatus

Käesolev tulemusaruanne annab ülevaate riigi eelarvestrateegias 2021–2024 kinnitatud tulemusvaldkonna „Kultuur ja sport“ eesmärkide saavutamisesest, sh riigi pikaajalise arengustrateegia “Eesti 2035” tegevuskava elluviimisest ning tulemusvaldkonna eesmärki panustavate kultuuriprogrammi ja spordiprogrammi eelarve täitmisest.

Kultuuri ja spordi tulemusvaldkonna pikaajalised arengueesmärgid on kokku lepitud 18. novembril 2021. a Vabariigi Valitsuse kinnitatud strateegiadokumendis „Kultuuri arengukava 2021–2030“ (edaspidi „Kultuur 2030“) ja Riigikogus 18. veebruaril 2015. a vastu võetud spordivaldkonna pikaajalises strateegiadokumendis „Eesti spordipoliitika põhialused aastani 2030“ (edaspidi „Sport 2030“).

Aruandes tuuakse välja kultuuri valdkonna ja spordi valdkonna olulisemad Kultuuriministeeriumi elluviidud tegevused ning ülevaade väljakutsetest ja kitsaskohtadest. Tulenevalt sellest, et osasid indikaatoreid mõõdetakse 2-4 aastase intervalliga läbiviidavate uuringutega, puuduvad nende täitmise andmed aastate kohta, millal vastavat uuringut läbi ei viidud.

Kultuuriprogrammis kajastuvad ka Muinsuskaitseamet, Eesti Lastekirjanduse Keskus, Eesti Rahvakultuuri Keskus, Võru Instituut, Eesti Rahva Muuseum, Eesti Hoiuraamatukogu, Eesti Arhitektuurimuuseum, Tartu Kunstimuuseum, Eesti Tarbekunsti- ja Disainimuuseum, Palamuse O. Lutsu Kihelkonnakoolimuuseum, Viljandi Muuseum, kes panustavad oma teenustega programmdokumendis kajastatud Kultuuriministeeriumi tegevustesse ja saavutatud tulemustesse.

Samuti kajastuvad sihtasutused ja avalik-õiguslikud juriidilised isikud (sh Eesti Kultuurkapital) oma tegevuste ja finantsidega Kultuuriministeeriumi osutatavates tegevustes ja saavutatud tulemustes.

Spordiprogrammi Kultuuriministeeriumi tegevustes ja teenustes kajastuvad ka Tehvandi Spordikeskuse, Jõulumäe Tervisespordikeskuse, Spordikoolituse ja -Teabe Sihtasutuse ning avalik-õigusliku juriidilise isiku Eesti Kultuurkapitali spordiga seotud tegevused, ressursid ning pakutavad teenused.

Eestis ei tegutse ühtegi riiklikku spordiorganisatsiooni ega asutust. Kultuuriministeerium on Tehvandi Spordikeskuse SA üks asutajatest ja Jõulumäe Tervisespordikeskuse SA ainuasutaja. Alates 01.01.2021 teostab Kultuuriministeerium Haridus- ja Teadusministeeriumi asemel Eesti Vabariigi nimel asutajaõigusi Spordikoolituse ja -Teabe SA-s. Spordi katusorganisatsioon on Eesti Olümpiakomitee (EOK), millel on 31.12.2021 seisuga 124 liiget, sh 70 spordialaliitu, 19 üleriigilist spordiühendust, 19 piirkondlikku liitu ja 16 füüsilist isikut.

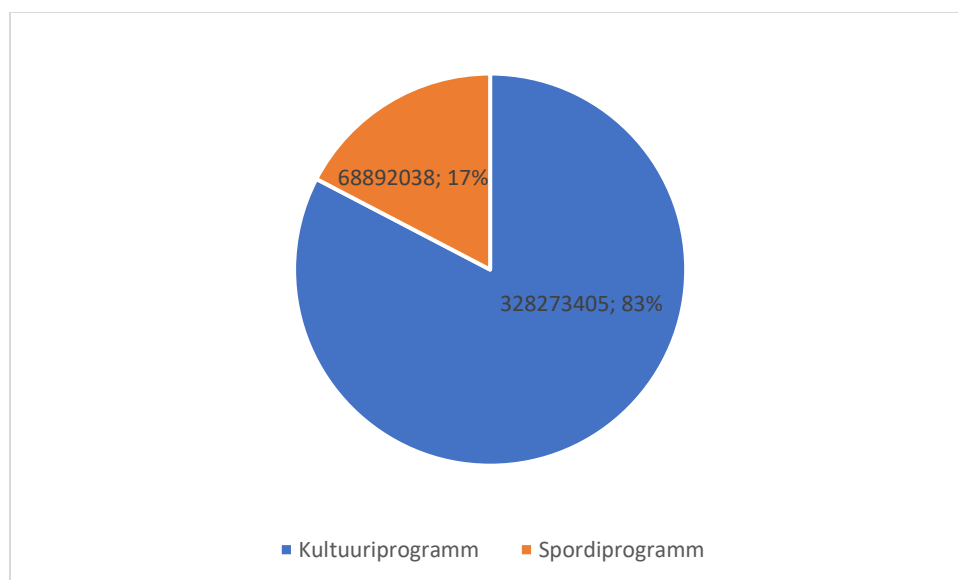
Tulemusvaldkonna mõõdikud ja eelarve täitmine

Tulemusvaldkonna mõõdikud

	Tegelik täitmine			Sihttasemed			Allikas
	2019	2020	2021	2021	2022	2035	
Elanike kultuurielus osalemine, %	-	73,8	-	-	-	80	Statistikaamet
Liikumisharrastusega regulaarselt (2 x nädalas 30 min) tegelevate inimeste osakaal 16-64 vanusegrupist, %	-	44,8	-	-	47		Tervise Arengu Instituut

Tulemusvaldkonna eelarve jaotus programmide lõikes ja eelarve täitmine

Tulemusvaldkonna eelarve jaotus programmide lõikes¹

Tulemusvaldkonna eelarve täitmine

	Esialgne eelarve (eurot)	Lõplik eelarve (eurot)	Täitmine (eurot)
Kulud	268 666 183	396 189 455	305 914 528
Investeeringud	23 000	975 988	750 337

¹ Lõplik eelarve, kulud ja investeeringud summeeritult.

Olukorra lühianalüüs

Eesti 2035 sihtideni jõudmise aluseks on vabadusele, õiglusele ja õigusele rajatud demokraatlik ja turvaline riik, kus austatakse õigus- ja sotsiaaliigi põhimõtteid ning kus säilib ja areneb eesti rahvus, keel ja kultuur. Selle tagab loov, vastutustundlik ning avatust ja kogukondi väärtustav ühiskond, mis hoiab ja edendab Eesti identiteeti ning tagab mitmekesise, ligipääsetava ja ajaga kaasas käiva **elujõulise kultuuriruumi**. Kultuuriministeeriumi valitsemisala tegevused panustavad otseselt eelnimetatud aluspõhimõtete tagamisse. Mitmekülgse kultuurielu eelduseks on vaimse ja materiaalse kultuuripärandi säilitamine ja vahendamine ning kultuuri kättesaadavuse ning loometingimuste tagamine. Eesti elanikud on Euroopas ühed aktiivsemad kultuuris osalejad.

Eesti 2035 strateegiline siht: Eestis elavad arukad, tegasus ja tervist hoidvad inimesed, Eesti ühiskond on hooliv, koostöömeelne ja avatud, Eesti majandus on tugev, uuendusmeelne, vastutustundlik.

Üheks näitajaks meie kultuuriruumi elujõulisusest on Eesti elanike osalemine kultuurielus. Eesti 2035 ja „Kultuur 2030“ arengukava kohaselt on eesmärgiks, et Eesti elanikest **80%** osaleb kultuurielus. 2015. aastal osales viimase 12 kuu jooksul kultuurielus **84,4%**, 2017. aastal **78,7%** ja 2020. aastal **73,8%** 15-aastastest ja vanematest Eesti elanikest. Kui vaadata inimeste endi hinnanguid võimalustele kultuurielus osaleda, siis 2020. aasta jaanuaris toimus vähemalt 16-aastaste Eesti elanike seas 76 kohalikus **omavalitsuses elukeskkonna rahulolu uuring**, mille tulemusel on Eesti kohta tervikuna vastanute rahulolu vaba aja kultuurse veetmise võimalustega **väga hea või pigem hea (62,8% vastanutest)**, olles mõnevõrra kõrgem linnas (70%) kui alevikes (62%) ja maapiirkondades (54,6%).

Perioodi 2014-2021 tulemusena saab välja tuua, et **Eesti kultuur on elujõuline ja kultuuri kättesaadavus on hea**. Eeltoodu saab kinnitust nii rahastuse (sh rahvusvahelises võrdluses), kultuuriobjektidesse investeringute kui kultuurisündmuste ja kultuuriasutuste külastajate arvu lõikes. Vaatamata eesti keele- ja kultuuriruumi väiksusele on meie kultuurimaastik mitmekesine ja kõrgetasemeline ning kultuur on Eesti inimestele oluline. Kultuuris osalemine on aastate jooksul suurenenud. Mitmes valdkonnas (kinod, teatrid, muuseumid) **oli 2019. aasta külastatavuse poolest läbi aegade edukaim**. 2020. aasta kevadel alanud ülemaailmne tervisekriis seoses COVID-19 pandeemia puhkemisega on oluliselt mõjutanud Eesti elu, sh kultuurielus osalemist, erinevaid kultuuri loomise võimalusi ja kogu Eesti kultuurivaldkonda tervikuna. Seetõttu on järgnevatel aastatel väga oluline kultuuri- ja loomemajanduse sektori **taaskäivitamise toetamine**, uuteks kriisideks valmistumine ja arenguhüpete toetamine.

2021. a novembris kinnitas Vabariigi Valitsus **“Kultuuri arengukava 2021-2030”**, mille üldeesmärk on, et eesti kultuur on elujõuline, arenev ja maailmale avatud ning kultuuris osalemine on loomulik osa iga inimese elus.

Kultuuris osalemise regionaalse kättesaadavuse ja nii tulevaste professionaalide järelkasvu kui ka teadliku publiku suurendamiseks on ettevalmistatud ja alates 2022. aastast rakendatud **kultuurirannitsa toetusmeede**, mille eesmärk on võimaldada lastel ja noortel külastada õppeprogrammi osana teatrietendusi, kinoseansse, muuseumi või muid kultuurivaldkonna asutusi või sündmusi. Toetusena on eraldatud 1 miljon eurot, mis on suunatud kõigi põhikoolide õpilastele. 2022. aastal on planeeritud läbi viia analüüs esmaste järelduste tegemiseks meetmete rakendamisest, sh analüüsides täiendavate vahendite vajadust meetme eesmärgi saavutamiseks, kuna planeeritud oli meetme tunduvalt suuremas mahus rahastamine.

2021. alustati **loovisikute ja loomeliitude seaduse muutmise** ettevalmistamist vastava uuringu läbiviimisega, väljatöötamiskavatsuse koostamine toimub 2022. aastal koos valdkonna laiapõhjalise kaasamisega. Eesmärk on koostöös loomeliitude, vabakutseliste loovisikute ja teiste osapooltega leida parimad lahendused nii loometöö õiglaseks tasustamiseks, sotsiaalsete garantiide kättesaadavuse tagamiseks kui toimetuleku toetamiseks Eesti kultuuri mitmekesisusse ja arengusse panustavatele professionaalidele. Laiem eesmärk on panustada uute kaasaegsete töövormide ja -suhete regulatsiooni

loomisesse. Uuringu kohaselt oli Eestis 2021. aastal vähemalt **10 200 vabakutselist loovisikut**, neile sotsiaalsete garantiide tagamine on Kultuuriministeeriumi lähiaastate prioriteet.

2021. a toimus läbi erinevate projektide "Kultuuripärandi digiteerimine 2018–2023" tegevuskava elluviimine, mille raames arendatakse kultuuripärandi kättesaadavust ja kasutatavust ning tagatakse digitaalse kultuuripärandi pikaajaline säilimine. Riigi hallatavates mäluasutustes on kokku üle 900 miljoni Eesti kultuuri jaoks olulise pärandi objekti, mis väärivad digiteerimist. Kokku on digitaalsena kättesaadav tänaseks u **38% kultuuripärandist**.

Uue toetusmeetme – **kultuurikiirendi** – loomise ettepanekuid kaalus Vabariigi Valitsus 2021. aastal ja 2022. aastal jätkuvad arutelud meetme rahastamise ja rakendamismudeli üle. Kiirendi eesmärgiks on eelkõige kultuurikorraldajate ja kultuuriorganisatsioonide pikaajalise mõjuga arenguhüpete ja innovatsiooni toetamine, et valdkond oleks igas mõttes kriisikindlam.

2021. aastal valmistati ette **rahvaraamatukogude senise regulatsiooni muudatusi** tagamaks rahvaraamatukogude teenuste ühtse kvaliteediga osutamist üleriigiliselt ja jätkusuutlikult ning integreeritult teiste avalike teenustega. Alates 01.01.2023 on planeeritud Kultuuriministeeriumi valitsemisalas toimiva **Eesti Hoiuraamatukogu Eesti Pimedate Raamatukogu teenuste liitmine Eesti Rahvusraamatukogu teenustega**, millega tagatakse teenuste järjepidevus ja jätkusuutlikkus ning suurem teenuste arendamise võimekus. Muudatus tagab elanikkonna vajadustega arvestava terviklikuma ja tõhusama väljaannete säilitamise ning kasutajasõbralikuma väljaannete kättesaadavaks tegemise ning panustab erivajadustega inimeste (sh laste ja noorte) ühiskondliku aktiivsuse toetamise.

Laulu- ja tantsupidude traditsiooni hoidmiseks annab Eesti Rahvakultuuri Keskus alates 2021. aastast toetust laulu- ja tantsupeo kollektiivide juhendajate tööjõukulude katmiseks, et Eesti jaoks väärtuslikud inimesed saaksid pühenduda oma üliolulisele tööle.

COVID-19 puhangu ja sellest lähtuvate piirangutega seoses tehti mitmeid kiireid otsuseid ja ajutisi poliitikamuudatusi, et tagada kultuurivaldkonna jätkusuutlikkus. Kultuuriministri ettepanekul eraldati kultuuri- ja spordivaldkonna kriisiabimeetmeteks 42 miljonit eurot, millega toetati läbi erinevate toetusmeetmete nii loovisikuid, kultuurikorraldajaid ja kultuuriasutusi kui ka spordialaliite, sportmängude meistriliiga klubisid, spordiobjekte, treenereid ja liikumisharrastuse korraldajaid. Eraldi meetmena eraldati vahendeid erasektori ja kohalike omavalitsuste kultuurikorraldajate teenuste ümberkorraldamiseks tagamaks sektori pikaajalist jätkusuutlikkust. Sündmuste korraldajatel oli võimalik taotleda tagatisabi kahjuhüvitiste voorust. 2021. aastal muudeti loovisikute ja loomeliitude seadust, millega suunati 8,5 miljonit lisaraha loometoetuste maksmiseks ning millega leevendati 2021. aasta lõpuni loometoetuse taotlemise tingimusi.

Väljakutsed:

- loovisikute ja kultuuritöötajate töötingimuste parandamine;
- kultuurivaldkonna professionaalide, juhendajate ja eestvedajate töö suurem väärtustamine;
- kultuuri kättesaadavuse parandamine eri sihtgruppide ja valdkondade lõikes ning regionaalselt;
- kultuuri- ja loomemajanduse sektori taaskäivitamise toetamine;
- erivajadustega inimeste ligipääsu suurendamine kultuuritegevustes osalemisele ja kultuuriteenuste tarbimisele;
- kultuuripärandi pikaajalise füüsilise ja digitaalse säilitamise tagamine.

Eelnimetatud väljakutsed on seotud Eesti 2035 muutustega „Tagame elujõulise kultuuriruumi“ ja „Parandame riigi ja KOVi teenuste kvaliteeti ja kättesaadavust ning vaatame üle vastutuse jaotumise“.

Riigikogus 18. veebruaril 2015. a vastu võetud spordivaldkonna pikaajaline strateegiadokument „Sport 2030“ määrab kindlaks Eesti spordipoliitika visiooni, üleriigilised eesmärgid ja prioriteetsed arengusuunad. „Sport 2030“ kohaselt on sport ja liikumine kõikide demograafiliste ja sotsiaalsete sihtgruppide tegevuse tervistava, hariva, meelelahutusliku ning sotsiaalse toimega osa, mis mitmekesistab kultuuri ja noorsootööd ning panustab lõimumisse, tööhõivesse ja majandustegevusse.

Oluline osa dokumendis „Sport 2030“ kokku lepitud põhimõtetest eeldab järjepidevat ja planeeritud tegevust ning tulemusi ei ole võimalik mõõta iga kalendriaasta kaupa.

2021. aasta oli Eesti spordile ajalooline. Tiitlivõistlustelt võideti täiskasvanute, juunioride ja noorte klassides kokku 191 medalit – 55 kulda, 57 hõbedat ja 79 pronksi. 23 medalit (12%) võideti olümpiakavas olevatelt võistlusaladelt. Tokyo suveolümpiamängudel võideti vehklemise epee naiskonnavõistluses kuldmedal. COVID-19 pandeemia 2021. aasta võistluskalendrit märkimisväärselt ei mõjutanud. 2021. aastal peeti ka mõned 2020. aastal ära jäänud tiitlivõistlused.

2021. aasta jooksul valmisid jalgpallihallid Haapsalus ja Viljandis ning Hiiumaa Spordikeskus. Valmis sai Kääriku Spordikeskuse järjekordne etapp ning kasvas kunstlume tootmise võimekusega tervisespordikeskuste arv Eestis. Aastale jättis tugeva jälje koroonaviirus, mille tõkestamiseks seatud piirangutega kohanemine oli kahtlemata märksõnaks kõigi spordiorganisatsioonide, sportlaste ja treenerite jaoks. Samas oli sport rohkem avatud kui 2020. aastal. Piirangute mõju leevendamiseks eraldas riik spordivaldkonnale kokku 5,5 miljonit eurot.

2021. aastal kiitis Vabariigi Valitsus heaks liikumisharrastuse kontseptsiooni ning 2022. aasta riigieelarve läbirääkimistel lepitakse kokku, et liikumisharrastuse reformi esimeste sammude elluviimiseks eraldatakse 2022. aastal 600 000 eurot. Liikumisaktiivsust (sh looduses liikumist) suurendavate tegevuspõhimõtete väljatöötamine ning inimeste liikumisaktiivsuse, sportimise ja ühistevõime suurendamine ning terviseteadliku toitumise arendamine on ka „Eesti 2035“ tegevuskava ülesanne.

„Sport 2030“ üks neljast suurest eesmärgist on see, et valdav osa elanikest liigub ja spordib. **Liikumisharrastajate osakaal Eestis oli 2020. aastal 44,8%**, 2018. aastal 40,2% ning 2016. aastal 42% (Rahvastiku Tervisekäitumise Uuring). Probleemiks on laste puudulikud liikumisharjumused. Maailma Terviseorganisatsioon WHO soovib liikuda vähemalt 60 minutit päevas, kuid 75% Eesti lastest ei liigu piisavalt (Liikumisuuring 2022). Suure tõenäosusega jäävad nad ka täiskasvanuna väheaktiivseks. Samuti on suur probleem laste ülekaalulisus: iga neljas 1. klassi laps ja iga kolmas 4. klassi laps on ülekaaluline või rasvunud, keskmine kehakaal on tõusnud juba viimased 20 aastat (Euroopa laste rasvumise seire, TAI 2018/19). „Sport 2030“ strateegia raames on seatud eesmärk, et 2030. aastaks on Eesti jõudnud liikumisaktiivsuses Põhjamaade tasemele.

Eestis toimub igal aastal sadu spordiüritusi, mis lisaks kohaliku elu rikastamisele ja meelelahutuse pakkumisele omavad mõju ka Eesti ja piirkonna majandusele. Sellega panustatakse ka „Eesti 2035“ tegevusse: Eesti pärandi ja identiteedi hoidmine, kultuuri- ja spordisündmuste korraldamine ja Eesti kui atraktiivse turismikoha tutvustamine, pöörates samal ajal rõhku Eesti küllastajate positiivsele kogemusele ning selle tasakaalustatud mõjule kohalikule kultuurile ja keskkonnale. Suurematest võistlustest õnnestus korraldada 2021. aastal kergejõustiku U20 ja U23 Euroopa meistrivõistlused, autoralli maailmameistrivõistluste etapp Rally Estonia, võrkpalli meeste Euroopa meistrivõistluste finaaltorniiri alagrupiturniir ja Tallinna Ironman. Rahvusvaheliste võistluste korraldamist Eestis toetavad riik, kohalikud omavalitsused, erasektor ja ka spordiorganisatsioonid ise.

Riiklike toetuste kaasabil tuli spordivaldkond 2021. aastal koroonaviiruse leviku piirangute tingimustes suurte negatiivsete mõjudeta toime. Samas ei saa lõplikke järeldusi teha aasta ega kahe põhjal, sest COVID-19 mõjud võivad olla pikaajalised ning mitmeid majanduslikke ja spordispetsiifilisi mõjusid saab hinnata alles aastate pärast. Spordivaldkonnas on üle 3000 organisatsiooni ja üle 3500 spordiobjekti. Kõigil neil jäi ja jääb ka edaspidi koroonaviiruse tõttu saamata tulu nii toetajatelt kui ka erasikutelt. Rahastamisega seotud ebakindlus püsib ka järgnevatel aastatel. Tõenäoliselt ei tule nii pea tagasi aastad 2018 ja 2019, kui liikumisharrastuse üritustel osalejate ja spordivõistluste pealtvaatajate arvud olid suuremad kui kunagi varem. Järgmiste aastate märksõnadeks on kindlasti organisatsioonide jaoks

kohanemine uue olukorraga ja uute lahenduste leidmine ning eraisikute jaoks nii enda kui oma laste sportimisharjumuste taastamine ja järjepidevuse hoidmine.

Väljakutsed:

- **liikumisaktiivsuse tõstmisel** tuleb endiselt tähelepanu pöörata valdkondadevahelise koostöö tõhusamaks muutmisele ning teaduspõhiste lahenduste otsimisele;
- lähiaastatel on koos spordiorganisatsioonidega vaja **treenerite töö väärtustamiseks viia treenerite palgad lähemale Eesti keskmisele tasemele**, millest viimastel aastatel on kaugenetud. Eesmärgi saavutamiseks peab järgnevatel aastatel suurendama treenerite tööjõukulu toetuseks riigieelarvesse ette nähtud vahendite mahtu.
- avaliku ruumi planeerimisel tuleb tõsta oluliseks igapäevast liikumist soodustavaid lahendusi.
- spordi rahastamise reformi jätkuna tuleks Eesti Kultuurkapital ümber kujundada peamiselt liikumisharrastuse toetajaks. Selleks on vaja suurendada spordivaldkonna eelarvet.
- saavutusspordi edendamiseks on järgmistel aastatel vaja **suurendada Team Estonia toetust**.

Hindamised ja tõhustamiskavad

2020. aastal algatati Rahandusministeeriumi, OECD ja valdkonna organisatsioonide eestvedamisel muuseumide valdkonna tõhustamiskava „Muuseumide rahastamine riigieelarvest“ läbiviimine. Kava koostamisel analüüsiti muuseumide võrgustikku, juhtimise korraldust, tegevuste eesmärgistatust ja kehtivat rahastust ning tehti ettepanekud tulemuspõhisema rahastamissüsteemi loomiseks ja muuseumivõrgu ümberkorraldusteks. Muuseumide valdkonna tõhustamiskava koos ettepanekutega arutati Vabariigi Valitsuse poolt 28.04 2022. ning anti vastavad ülesanded ministeeriumidele.

Ülevaade programmide elluviimisest

Järgmistes peatükkides on antud ülevaade programmide elluviimisest. Esitatud on olulisemate tegevuste kokkuvõte, mõõdikute saavutustasemed 2021. aastal ja teave eelarve kasutamise kohta.

Programm: Kultuuriprogramm 2021-2024

EESMÄRK: Kultuuripoliitika eesmärk on kujundada loovust väärtustav ühiskond, hoides ja edendades eesti rahvuslikku identiteeti, uurides, talletades ja kandes edasi kultuurimälu ning luues soodsad tingimused elujõulise, avatud ja mitmekesise kultuuriruumi arenguks ning kultuuris osalemiseks.

VASTUTAJA: Kultuuriministeerium

Programmi mõõdikud

	Tegelik täitmine			Sihttasemed		Allikas
	2019	2020	2021	2021	2022	
Elanike kultuurielus osalemine, %	-	73,8%	-	-	-	Statistikaamet

Olukorra lühianalüüs ehk arengud ja väljakutsed

Järgnevalt väljatoodud programmi täitmise positiivsed arengud ja väljakutsed on seotud Eesti 2035 muutustega „Tagame elujõulise kultuuriruumi“ ja „Parandame riigi ja KOVi teenuste kvaliteeti ja kättesaadavust ning vaatame üle vastutuse jaotumise“.

Üheks näitajaks meie kultuuriruumi elujõulisusest on Eesti elanike osalemine kultuurielus. Eesti 2035 ja Kultuur 2030 arengukava kohaselt on eesmärgiks, et Eesti elanikest **80%** osaleb kultuurielus.

2015. aastal osales viimase 12 kuu jooksul kultuurielus **84,4%**, 2017. aastal **78,7%** ja 2020.¹ aastal **73,8%** 15- aastastest ja vanematest Eesti elanikest. Kõige enam külastasid Eesti elanikud viimase uuringu kohaselt **kino** (51,6%), **kultuurimälestisi** (41,1) **kontserte** (38,7) ja **muuseumi** (37,4%). Kultuurielus ei osalenud kahjuks **25,9%** Eesti elanikkonnast. Paraku näeme ka üsna suuri regionaalseid erinevusi kultuurielus osalemise osas. **Regionaalselt** olid kõrgemad kultuuris osalemise näitajad Läänemaal (80,6%), Harjumaal (78,4%) ja Tartumaal (77,2%). Madalaimad aga Võrumaal (58,8%) ja Ida-Virumaal (61,3%). Naised osalesid kultuuris aktiivsemalt (75,6%) kui mehed (71,7%). Kõige suurem grupp, kes kultuurielus osalesid olid üliõpilased (94,9%), noored vanuses 15 – 24 (90,6%) ja 25 – 44 aastased inimesed (84,6%), osaajaga töötajad (84,6%) ja kõrgharidusega inimesed (82,7%). Rohkem jäid kultuurielust kõrvale **põhiharidusega inimesed (63,8%) ja pensionärid (45,8%)**.

Kui vaadata inimeste endi hinnanguid võimalustele kultuurielus osaleda, siis 2020. aasta jaanuaris toimus vähemalt 16-aastaste Eesti elanike seas 76 kohalikus **omavalitsuses elukeskkonna rahulolu uuring**, mille tulemusel on Eesti kohta tervikuna vastanute rahulolu vaba aja kultuurse veetmise võimalustega **väga hea või pigem hea (62,8% vastanutest)**, olles mõnevõrra kõrgem linnas (70%) kui alevikes (62%) ja maapiirkondades (54,6%).

Eesti kirjanduse osas valikuvõimalusi on palju ja iga lugeja peaks leidma oma lemmiku. Ehkki Eestis ilmub palju erinevaid raamatuid, vähenevad tiraažid ja raamatute kättesaadavus väheneb. Oluline on suurendada raamatukogude teavikute osturaha, et uuem kirjandus oleks kõigile kättesaadav. Keskenduda tuleks just laste- ja noortekirjanduse ostudele, aga ka Eesti Lastekirjanduse Keskuse eestveetavatele lugema innustamise programmidele. Toetades laenutusi raamatukogudest, on oluline toetada ka autoreid, kelle raamatuid loetakse. Autorile õiglase laenutushüvitise maksmine raamatute laenutamise eest raamatukogudest toetaks ja võimestaks loovisikuid ning oleks arvestatavaks sissetulekuallikaks kirjaniku- ja kunstnikupalga kõrval.

Teatrit käidi 2019. aastal vaatamas ligi 1,3 miljonil korral, kokku anti 7047 etendust ja mängukavades oli 610 lavastust, millest uuslavastusi 222. Samas 2020. aasta numbrid olid langustrendis seonduvalt COVID-19 seonduvatest piirangutest, kuna teatrikülastusi oli vaid 737 298, millele lisandub 48 407 veebikülastust. COVID-kriisile vaatamata ei toimunud etendusasutuste suurt pööret digilahenduste kasutamisele ning publikunumbreid mõjutasid oluliselt kehtestatud mahupiirangud ning muutuvad piirarvud. Samuti mõjutas valdkonda nn koroonatõendite nõude kehtestamine. Repertuaaris olevate lavastuste sihtgrupilist jaotust silmas pidades on jätkuvalt oluline hoida lastele ja noortele tehtavate ja omadramaturgial põhinevate uuslavastuste osakaalu, tagada professionaalse teatri kättesaadavus üle Eesti. Riigikogule on esitatud **etendusasutuste senise regulatsiooni muudatused**, mille eesmärgiks on paremini toetada valdkonna mitmekesisust ja etenduskunstide kättesaadavust üle Eesti, sh korrastada rahastamissüsteem. Samuti on eesmärgiks ligipääsetavuse edendamine, kuna kõigile avalike etenduste ja kontsertide korraldajatele lisandub kohustus avalikustada etenduse või kontserdi ja selle toimumise koha ligipääsetavusega seotud teave, mis puudutab erivajadustega inimeste osavõttu kultuurist.

Märkimisväärselt COVID-19 poolt mõjutatud 2021. ja 2020. aastal kukkus kinokülastuste arv 2019. aastaga võrreldes oluliselt vastavalt 3,7 miljoni pealt 1,8 miljonile (2020) ja 1,39 miljonile (2021). Samas Eesti filme käidi kinos vaatamas ning vaatamata keerulisele ajale oli 2021. aastal Eesti filmide turuosa kogu kinolevist 14%. Väljakutseks on kinokülastuste arvu taastamine ning Eesti filmi turuosa suurendamine. Rakendati **toetusmeetmeid nii filmide tootmise katkemise vältimiseks** kui ka kinodele ja filmilevitajatele.

Eesti meediaturg on avatud, institutsionaalselt mitmekesine ja siin pakuvad teenuseid nii kohalikud kui ka rahvusvahelise tegevusulatuslega ettevõtted. Riigikogu poolt 2022. veebruaris vastuvõetud **meediateenuste seaduse muudatused ajakohastavad oluliselt meediamaastriku korraldust, sh uut liiki sisu ja teenuste kasutamist.**

2021. ja 2020. aasta märgilisteks tegevusteks muusikavaldkonnas olid COVID-kriisist tingitult hübriidlahendused kontserdi- ja festivalikorralduses. Võimendus digilahenduste kasutamine, mis väljendus eelkõige elava muusika esitusega seotud veebiplatvormide väljatöötamises ja integreerimises igapäevasesse kontserdiellu. Tähelepanuväärne on Eesti muusika ja muusikute rahvusvaheline tunnus ja potentsiaal – tippkollektiivid salvestavad nii eesti kui ka rahvusvahelist repertuaari maailma mõjukatele plaadifirmadele ning Arvo Pärt on endiselt Bachtracki statistikas esimeste seas.

Kunstinäitusi toimus 2021. aastal üle Eesti kokku 823 ja neid külastas hinnanguliselt enam kui 0,9 mln inimest. Kunstimaastik on sisulise võimekuse ja tegevkunstnike rohkuse poolest heas seisus: valitseb põlvkondlik ja kunstiline mitmekesisus, rahvusvaheliselt on mitmed tegijad suure läbimurde potentsiaaliga. Kasvanud on ka võimekate kunstikorraldajate arv, kes on rahvusvaheliselt võrgustunud. Kunsti rahastamise suurim probleem on ministeeriumi ja Eesti Kultuurkapitali rollide ebaproportsionaalne jaotus, mis ei arvesta valdkonna vajadusi ja jätab kesksete institutsioonide tegevuse rahastamisel Kultuurkapitalile liiga suure koormuse. Eriolukorra kehtestamisel ja järgnenud kriisis oli kunstivaldkond suurim Vabariigi Valitsuse kriisitoetustest toetatud vabakutseliste loometoetuste taotleja. Hädavajalik on näitusetaristu parandamine ja ajakohastamine, 2021-2023 renoveeritakse täielikult 1934. aastal rajatud Tallinna Kunstihoone. Samuti on eesmärgiks arendustegevused galeriide võrgustumise ja haridus- ning publikutöö parandamise suunal, aga ka valdkonna statistika kogumise kaasajastamine, et kunstipoliitika kujundamine saaks olla endisest teadmispõhine. Kunstielu piirkondliku ja rahvusvahelise konkurentsivõime säilitamiseks on oluline nii valdkondlike arenduskeskuste tegevuste jätkumine kui ka suurem tähelepanu kunstnike residentuurivõimalustele Eestis ja Eestist väljaspool.

Arhitektuurivaldkonna olulisim tegevus riigi tasandil on viimastel aastatel olnud seotud Riigikantselei juures tegutsenud ruumiloome ekspertrühma tööga. Ekspertrühm tõi kvaliteetse elukeskkonna kavandamise korralduses riigi tasandil välja mitmeid süsteemseid probleeme ja võimalusi, mille lahendamine eeldab pidevat tähelepanu.. Ekspertrühm on teinud ettepaneku koondada otseselt ruumiga tegelevate ministeeriumide osakonnad üheks ruumiloome üksuseks, mille ülesandeks jääks ka arhitektuurivaldkonna eest vastutamine. Kultuuriministeerium toetab programmi „Hea avalik ruum“ jätkumist, mille raames elavdatakse Eesti Arhitektide Liidu eestvedamisel linnakeskusi üle Eesti. Kultuuriministeerium aitab kaasa ruumihariduse ja disainiõppe edendamisele üldhariduskoolis toetades nii õpilastele kui ka õpetajatele ruumihariduse ja disainivaldkonna kursuste läbiviimist.

2018. aastal viidi läbi uuring „Disainikasutus Eesti ettevõtetes ja sihtasutustes“, mille eesmärk oli kaardistada ja analüüsida disainikasutust nii era- kui ka riigi osalusega ettevõtetes ning riigi asutatud sihtasutustes ja MTÜdes. Uuringu tulemused näitavad, et Eesti ettevõtted kasutavad oma tegevuses rohkem disaini kui viie aasta eest, kuid disainiredeli ülemistele pulkadele, kus paiknevad ettevõtted kasutavad disaini uute toodete ja teenuste väljatöötamisel ning ettevõtte strateegilisel juhtimisel, on endiselt astunud vaid vähesed. Disainikasutuse edendamist avalikus sektoris toetab Riigikantselei juures töötav innovatsioonitiim, kelle ülesanne on muuta avalikke teenuseid kasutajasõbralikumaks inimkeskse lähenemise abil ning seeläbi aidata kaasa uuenduslike, funktsionaalsete, keskkonnasäästlike, kasutajasõbralike ja atraktiivsete teenuste ja lahenduste väljatöötamisele ning kaasava ja turvalise keskkonna kujundamisele.

Statistikaameti andmetel oli Eestis 2021. aasta seisuga 174 muuseumi 227 külastuskohaga. Muuseumikülastusi oli 2021. aastal 1,68 miljonit. Muuseumivaldkonna suurimateks probleemideks on muuseumikogude halvad hoiutingimused, moraalselt ja tehniliselt vananenud MuLS, muuseumide alakasutatus haridussüsteemi poolt, vananenud püsiekspositsioonid ning muuseumihoonete suur remondivõlg. Eelnevat toetama mõeldud riiklik rahastamissüsteem ei ole piisavalt tulemuspõhine ega jätkusuutlik. COVID-19 kriis tõi välja, et tuleb vähendada muuseumide liigset sõltuvust turismist laekuvatest piletituludest. Meie mäluasutustes asuv väärtuslik kultuuripärand on ohus, kui me ei taga muuseumitele kaasaegseid, turvalisi ja tõhusaid ühishoidlaid. Ühishoidlad on planeeritud Põhja-Eestisse, Lõuna-Eestisse ja Hiiumaale, mille ettevalmistöödega 2021. aastal jätkati.

2021. aasta lõpu seisuga oli Eestis 26 480 kultuurimälestist (arheoloogia-, ehitis-, kunsti-, tehnika- ja ajaloomälestisi ning ajaloolisi looduslikke pühapaiku kokku). Suurem osa kultuurimälestisi (arheoloogia-, kunsti-, tehnika- ja ajaloomälestised) on heas seisukorras. Halvem on olukord ehitismälestistega, mis vajavad teiste mälestiste liikidega võrreldes suuremaid investeeringuid. Kasutusel olevate ehitismälestiste osakaal oli 2021. aastal 76,6%. Heas ja rahuldavas seisukorras olevate ehitismälestiste osakaal on – 63,5%, mis tähendab, et 36,5% ehitismälestistest on halvas või avariilises seisukorras. Hoone kasutuse ja hea seisukorra vahel on otsene seos, kuna pärand säilib kõige paremini kui see on kasutuses.

2020. aastal oli Eestis 871 raamatukogu (rahvaraamatukogud, kooliraamatukogud ja eriala- ja teadusraamatukogud). Raamatukogukülastusi oli esmaste andmete alusel 2021. aastal 7,4 miljonit ja sellele lisaks 5,7 miljonit virtuaalkülastust. Raamatukogud on üha enam regionaalsed kogukonnakeskused, sest raamatukoguteenuseid kasutab hinnanguliselt üle 50% Eesti elanikest ning seda on kavas teha veel suuremal osal elanikest. Tulevikuteenuste kontekstis on kasutajate soov kasutada raamatukogude digitaalseid väljaandeid veebis. Lisaks vajaksid lugejad uusi e-teenuseid, näiteks on soov kasutada raamatukogudevahelise laenutuse teenust väljaannete tellimiseks pakiautomaati või kullerteenuse vahendusel, otsida ühest e-kataloogist kõikide Eesti raamatukogude väljaandeid ning kasutada laenutamisel ja tagastamisel iseteenindust. 2020. aasta COVID-19 leviku perioodil tegelesid kümme omavalitsust raamatukappide soetamisega ja Tallinn tegi e-laenutuse teenuse ajutiselt üleriigiliselt kättesaadavaks. Hiiumaa vald alustas iseteenindusliku "avatud raamatukogu" teenuse arendamist, et pikendada raamatukogu ruumide kasutamise aega ja parandada väljaannete kättesaadavust.

Kõik nimetatud teenused on seotud regionaalselt kultuurist osasaamisega digitaalsete vahendite abil. COVID-19 kriis tõi välja, et arendada tuleb raamatukogude tehnoloogilist võimekust ja sisu mitmekülgust, et toetada nt õpilasi, toimetulekuraskustesse sattunud peresid, eakaid ja ka ettevõtjaid nii tasulisele infole ligipääsemisel, vaimse tervise säilitamisel, riigiteenuste kasutamisel kui igapäevase eluga toimetulemisel.

Eesti rahvakultuuri tugevus on rikkalik pärand ja inimesed, kes väärtustavad ja kannavad paikkondlikke kombeid ja elulaadi ning annavad seda edasi järgmistele põlvkondadele, hoides rahvakultuuri seeläbi elujõulisena. Vaimse kultuuripärandi väärtustamiseks on väljatöötatud seitse piirkondlikku toetusmeedet. 2021. aastal osales alaliselt tegutsevates kollektiivides 78 100 harrastajat. Minemaks lähiaastatel üle tulemusele orienteeritud rahastamismudelitele on vaja koguda statistikat, hinnata ja analüüsida regulaarset valdkonna olukorda. Praegu on valdkondliku statistika kogumine piiratud, sest Eesti Rahvakultuuri Keskuse poolt hallatava andmekogu ning Eesti Laulu- ja Tantsupeo SA poolt hallatava registri arhitektuurid on vananenud. Seetõttu on valdkonnale oluline kiiremas korras viia läbi andmekogu ja registri ühildamine ning neile uue tehnilise aluse loomine. 2019. läbiviidud kollektiivjuhtide ja kollektiivide uuringuga väljaselgitatud probleemide lahendamiseks on käivitatud alates 2021. aastast kollektiivjuhtide palgatoetusüsteem. Toetuse eesmärk on väärtustada laulu- ja tantsupeo liikumises osalevaid kollektiivjuhte, andes neile võimaluse töötasu tõusuks, luua laulu- ja tantsupeo liikumises osalevatele kollektiivjuhtidele sotsiaalsed garantiid ning tagada laulu- ja tantsupeoliikumise traditsiooni jätkusuutlikkus.

Läbi erinevate arengukavade on olnud eesmärgiks väärtusliku kultuuripärandi digiteerimise ja vajaduse tagada veebis loodud kultuuripärandi talletumine, kättesaadavus ja kogutud kultuuripärandi pikaajaline säilivus. Riigi hallatavates mäluasutustes on kokku üle 900 miljoni Eesti kultuuri jaoks olulise pärandiobjekti. „Kultuuripärandi digiteerimine 2018–2023“ tegevuskava elluviimise raames digiteeritakse dokumente, trükiseid, esemeid, filme ja fotosid. Lisaks digiteerimisprojektidele on tegevuskava osaks ka taristu analüüsi- ja arendusprojektid. 2021. aastal jätkus kultuuripärandi digiteerimine ning alustati rahvustrükise digitaalarhiivi arhiivitarkvara hankimist ja Muuseumide Infosüsteemi MulS 2.0 arendamist.

Kultuuri rahvusvahelistumise oluline lüli lisaks valdkondlikele teabe- ja arenduskeskustele on Eesti saatkondades tegutsev kultuuriesindajate võrgustik, kelle ülesandeks on aidata Eesti loovisikutel, kollektiividel, loomeettevõtetel ja kultuuriorganisatsioonidel jõuda rahvusvahelisele areenile, toetada tugevaid rahvusvahelistumise võimekusega tegijaid ning tutvustada nende tegevuste kaudu Eestit ja Eesti kultuuri maailmas. Erinevate saatkondade juures tegutseb kokku seitse kultuuriesindajat: Moskvas, Helsingis, Berliinis, Brüsselis, Pariisis, Londonis ja New Yorgis. Kultuuriministeeriumil on kehtivad kultuurikoostöölepped ligi 50 riigiga. Senisest enam on vaja tähelepanu pöörata kultuuri rahvusvahelistumise eesmärkide selgemale sõnastamisele, erinevate organisatsioonide rollidele, omavahelisele koordineerimisele nii valdkonnas sees kui ka valdkonnaväliste asutustega, samuti toetusvõimaluste paremale vastavusele tegutsejate/kultuuriorganisatsioonide tegelikele vajadustele.

Eesti loomemajanduse sektorit on alates 2005. aastast kaardistatud 4-aastase intervalliga. Viimase, 2022. aasta kevadel valminud Eesti loomemajanduse olukorra viienda uuringu ja kaardistuse kohaselt oli Eesti loomemajanduse sektoris 2019. aasta andmetel 28,3 tuhat töötajat (4,2% Eesti töötavast rahvastikust) ning sektoris tegutses 10 705 ettevõtet ja asutust (11,2% Eesti ettevõtete üldarvust). Loomemajanduse ettevõtete ja asutuste kogutulu oli 1,86 miljardit eurot (2,6% Eesti ettevõtete müügitulust), millest eksporditulu moodustas 410,8 miljonit eurot (22% kogutulust). Loomemajanduse sektoris toodetud lisandväärtus oli 2019. aastal 606,5 miljonit eurot ja see moodustas 2,2% Eestis toodetud SKP-st (27 693 miljonit eurot).

Loomemajandussektoril on oluline osa SKP-st ning oma osa atraktiivse elukeskkonna loomisel, turismitulude suurendamisel ja digimajanduse arenemisel. Kuna kohalik turg on piiratud, tuleb loovisikutel, loomeettevõtetel ja organisatsioonidel otsida järjepidevalt võimalusi rahvusvaheliselt tegutsemiseks, et teenida senisest enam tulu ka välisriikidest. Seega on oluline jätkata kultuuri- ja loomesektori majandusliku potentsiaali avaldumise toetamist, keskendudes innovatsiooni soodustamisele ja loomeettevõtjate rahvusvahelise konkurentsivõime, ekspordi- ja jätkusuutlikkuse kasvatamisele.

Programmi meetmed ja tegevuste elluviimine 2021. aastal

Kultuuriprogramm 2021-2024 koosneb kolmest meetmest ja 16 tegevusest.

MEEDE 1. Mitmekülgse ja kättesaadava kultuurielu toetamine ja arendamine

Meetme mõõdikud	Tegelik täitmine			Sihttasemed		Allikas
	2019	2020	2021	2021	2022	
Teatrikülastuste arv Eestis	1,3 mln	0,74 mln	- ²	1 mln	1 mln	Eesti Teatri Agentuur
Uuslavastuste arv	222	166	- ³	180	180	Eesti Teatri Agentuur
Kinokülastajate arv	3,69	1,8	1,39	3,0	3,0	Eesti Filmi Instituut

² Andmed avaldatakse 2022. a septembris.

³ Andmed avaldatakse 2022. a septembris.

Eesti filmide publiku turuosa suurus kinolevis, %	17,85	26,72	14	11	14	Eesti Filmi Instituut
Tõlked eesti keelest teistesse keeltesse (ilukirjandus/nimetust)	70	71	86	70	70	Eesti Kirjanduse Teabekeskus
Rahvusvaheliste (välisosalusega) kunstinäituste arv	184	130	167	120	120	Kaasaegse Kunsti Eesti Keskus
Rahvusvaheliste (välisosalusega) kunstinäituste osakaal kõigist Eestis korraldatud näitustest, %	19,5	16	20	20	20	Kaasaegse Kunsti Eesti Keskus
Eesti kunstnike osalemine välisnäitustel (näituste arv)	138	-	-	80	80	Eesti Kaasaegse Kunsti Arenduskeskus
Eesti kunstnike osalemine välisnäitustel (kunstnike arv)	117	-	-	110	110	Eesti Kaasaegse Kunsti Arenduskeskus
Edasijõudmine „disainiredelil“: ettevõtete ja sihtasutuste protsentuaalne hulk, mis kasutavad disaini „disainiredeli“ IV astmel, % ⁴	-	-	-	-	61	Kultuuriministeerium
Eesti meediavabaduse indeks	12,27	12,61	15,25	12,27	12,27	Piirideta Reporterid
Eesti autorite teoste esitamisest laekunud tasud, eur	1 878 112	1 902 386	2 133 937	1 520 000	1 520 000	Eesti Autorite Ühing
Arhitektuuriettevõtete eksport, mln eurot	1,7	-	-	2,6	2,7	Konjunkturiinstituut

⁴ Uuring viidi läbi 2018., järgmine on plaanis 2022.

Meetme raames kujundatakse ja viiakse ellu kunstide valdkondlikke poliitikaid, tõstetakse valdkonna konkurentsivõimet, toetatakse strateegiliste koostööpartnerite põhitegevust ja projekte, ning valdkonna toimimiseks ja arendamiseks hoitakse ja arendatakse vajalikku taristut. Mitmekülgse ja kättesaadava kultuurielu toetamise ja arendamise saavutamiseks on programmi tegevusteks loovisikute toetamine ja tunnustamine ning kirjanduspoliitika, etenduskunstide poliitika, audiovisuaalpoliitika, meediapoliitika, muusikapoliitika, kunstipoliitika ning arhitektuuripoliitika ja disainipoliitika kujundamine ning rakendamine.

Programmi tegevus 1.1. Loovisikute toetamine ja tunnustamine

Selleks, et loovisikute loometegevuseks vajalikud tingimused oleksid paranenud, antakse loomeliitudele toetust, kasutamaks seda seaduses sätestatud loometoetuse maksmiseks vabakutselistele loovisikutele ja loovisikute loometegevuseks ning sellega seotud täiendusõppeks antavateks stipendiumideks, kui toetust ei ole kasutatud täies ulatuses loometoetuste maksmiseks vabakutselistele loovisikutele. Suur osa loomevaldkondadest toimivad valdavalt kollektiivse loomingu põhiselt ja on põhiosas institutsionaliseerunud – riik on loonud etendusasutusi ja kontserdiorganisatsioone, mis tagavad neis valdkondades stabiilsed loometöö võimalused. Et võimaldada ainult vabakutseliste loometööl põhinevate valdkondade loovisikutel pühenduda loometööle regulaarsemalt, on riik loonud täiendavalt süsteemi, mis võimaldab loomeliitude kaudu toetada kirjanikele ja kunstnikele palkade maksmist.

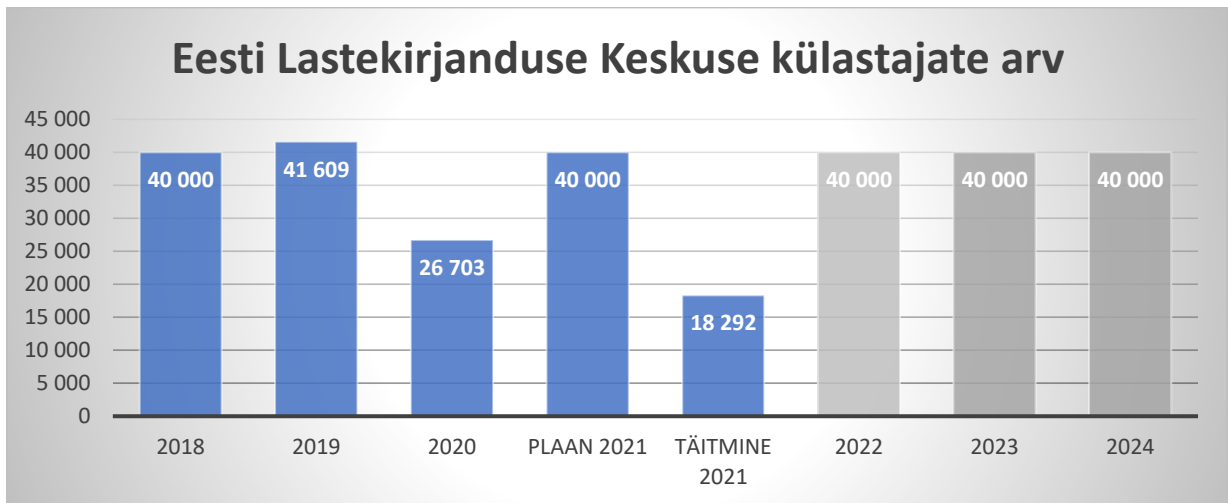
- 2021. oli tunnustatud loomeliite, kellega leping sõlmitud, 17.
- Toimus vabakutseliste loovisikute majandusliku toimetuleku ja sotsiaalsete garantiide kättesaadavuse kaardistamine ja võimalike lahendusvariantide väljatöötamise algatamine vastava väljatöötamiskavatsuse loomise algatamisega.
- Lisaks anti välja riigi kultuuripreemiad (8) ja rahastati riigi kultuuristipendiume.
- Rakendati loovisikute ja loomeliitude seaduse muudatused, millega suunati täiendavalt 8,5 mln eurot loometoetuste maksmiseks ning leevendati loometoetuste taotlemise tingimusi kuni 2021. aasta lõpuni.

Programmi tegevus 1.2. Kirjanduspoliitika kujundamine ja rakendamine

Kirjanduse väärtustamiseks Kultuuriministeerium kujundab valdkonnapoliitikat ning loob ja rakendab toetusmehhanisme, mis toetavad Eesti autorite uute teoste loomist, kirjanduse populariseerimist ja kättesaadavust. Eesti kirjanduse rahvusvahelise nähtavuse tagamisel on väga tähtis roll nii Eesti Kirjanduse Teabekeskusel kui ka Eesti Lastekirjanduse Keskusel. Samuti toetatakse Eesti osalemist rahvusvahelistel messidel, järjepidevat kirjastuste teadlikkuse tõstmist ekspordivõimalustest ning autoriõiguste vahendamist ja rahvusvaheliste lepingute sõlmimist.

- 2021. aastal sai riiklikku palka 15 kirjanikku.
- Sihtasutus Kultuurileht andis jätkuvalt välja Eesti tähtsamaid kultuuriajakirju ja -ajalehti (16): Akadeemia, Diplomaatia, Keel ja Kirjandus, Kunst.ee, Looming, Loomingu Raamatukogu, Muusika, Sirp, Teater.Muusika.Kino, Täheke, Vikerkaar, Õpetajate Leht, Värske Rõhk, Hea Laps, võrukeelne Uma Leht ja Müürileht.
- Jätkati lugemise populariseerimist (nt programm „Lugemisisu“), laste ja noorte lugemisharjumuse edendamiseks eraldati täiendavalt 100 000 eurot.
- Jätkati Eesti kirjanduse rahvusvaheliselt nähtavamaks tegemist, sh osaleti 2 rahvusvahelisel kirjandusmessil.

- Autorihüvituse fondi suunati 250 000 eurot laenutus- ja reprograafiahüvitisteks osana kriisiabist kultuurivaldkonnas.

Joonis 1. Eesti Lastekirjanduse Keskuse küllastajate arv läbi aastate.

Programmi tegevus 1.3. Etenduskunstide poliitika kujundamine ja rakendamine

Kultuuriministeerium toetab teatritegevust teatri omandivormist olenemata, st toetatakse nii riigi osalusega sihtasutusi kui ka era- ja munitsipaaletendusasutusi. Välissuhtlus on seoses koroonapiirangutega olnud oluliselt pärsitud kahel eelneval aastal. Regionaalse kättesaadavuse tagamiseks on toetusi jaganud Eesti Rahvakultuuri Keskuse programm "Teater maal" (sh eriprogrammid lastele ja noortele).

- Algupärandite osakaal uuslavastustest (sõnalavastustes) oli 2020. a 44⁵%.
- Laste ja noortelavastuste osakaal uuslavastustest oli 2020. a 23%.
- Jätkati Tallinna Linnateatri uute saalide ehitamise toetamist.

Programmi tegevus 1.4. Audiovisuaalpoliitika kujundamine ja rakendamine

Riik on loonud eeldused professionaalse filmitootmise järjepidevuse püsimiseks, kõiki olulisemaid filmivaldkonna tegevusi kattev riiklik organisatsioon on Sihtasutus Eesti Filmi Instituut (EFI), kes toetab filmide arendamist, tootmist ja turundamist.

Kultuuriministeerium toetab väärtfilmikinode kaudu väärtfilmide kättesaadavaks tegemist. Väärtfilmikinod toovad publikuni Euroopa ja maailma mitmekesise filmiparemiku. Ministeerium toetab põhjamaade ainsat A-kategooria filmifestivali PÖFF. Samuti

- Ministeeriumi eelarvest jagatava raha toel toetati mängu-, anima- ja dokumentaalfilmide tootmist ning vähemuskaastootmist. Filmitootmise järjepidevuse püsimiseks suurendati 2021. aastaks mängu-, anima- ja dokumentaalfilmide tootmist ning kaastootmise toetamist. 2021. a toetati 22 filmi arendustoetusega, 15 filmi tootmistoetusega ning esilinastus 8 toetust saanud filmi.
- Eraldati erakorralist abi filmivaldkonnale, kokku 5,25 mln eurot.

⁵ 2021. aasta kohta etenduskunstide valdkondlik statistika avaldatakse septembris 2022.

- Jätkus tagasimaksefondi Film Estonia meetme rakendamine eesmärgiga tuua Eestisse välisriikide produktsioone.

Programmi tegevus 1.5. Meediapoliitika kujundamine ja rakendamine

Sõnavabadus on demokraatliku ühiskonna üks alusväärtusi ja vaba meediaruum selle vältimatu osa. Eestis on meediateenuste seadusega reguleeritud olnud peamiselt audiovisuaalmeedia- ja raadioteenused. Sõnavabaduse tagamiseks ja meediaturu tulemusliku toimimise tagamiseks on 2022. vastuvõetud meediateenuste seaduse muudatused, milles muu hulgas on reguleeritud ka videojagamisplatvormid ja sotsiaalmeediakanalid. Sõltumatu ja usaldusväärse info kättesaadavuse tagamine on avalik-õigusliku meediaorganisatsiooni Eesti Rahvusringhäälingu (ERR) üks peamisi eesmäärke.

- 2021. aastal oli ERRi usaldusväärsus eestikeelse elanikkonna seas 82% ja eesti keelest erineva emakeelega elanikkonna seas 58%.
- 2021. toimus ERR uue telekompleksi ehitusele kaasaitamine, projekteeriti uut põhiprojekti ja menetleti detailplaneeringut.
- Eraldati tegevustoetust Eesti Rahvusringhäälingule COVID-19 pandeemia olukorras ERR programmide tugevdamiseks ja arendamiseks, summas 400 000 eurot.

Programmi tegevus 1.6. Muusikapoliitika kujundamine ja rakendamine

Muusikavaldkonna organisatsioone, kollektiive, festivalide ja muusikaliste suursündmuste korraldamist toetab riik Kultuuriministeeriumi ja Kultuurkapitali helikunsti sihtkapitali kaudu. Muusikavaldkonda toetab autoritasudest saadavate tulude kaudu ka Eesti Autorite Ühing. Lisaks toetab Kultuuriministeerium muusikavaldkonda EASI rakendatava loomemajandusmeetme toetuste kaudu.

- Toetati Eesti heliloomingu väärtuste noodimaterjali taastamist ja digiteerimist, mille kaudu muutub kättesaadavaks suur osa eesti heliloomingust, mis seni kättesaadav ei olnud.
- 2021. aastal aidati kaasa rahvusvahelise Euroopa Jazzfestivali toimumisele.
- Toimus 170 Eesti professionaalsete heliloojate uudisteoste esiettekannet.

Programmi tegevus 1.7. Kunstipoliitika kujundamine ja rakendamine

Kultuuriministeerium panustab kunsti valdkonnas nii loometöösse, näitustegevusse, rahvusvahelistumisse kui ka kunsti uurimisse, kuid valdkonna tegevuste põhirahastaja on Eesti Kultuurkapital kujutava ja rakenduskunsti sihtkapitali kaudu. Erinevalt enamikest teistest loomealadest on aktiivses kunstielus (nüüdisloomes) ka mäluasutustel suur roll – kunsti avalikuks saamise peamine formaat on näitused ja kunstimuseumid panustavad sellesse märkimisväärselt. Kunsti valdkonna riigipoolse rahastuse eesmärk on tagada tingimused kunsti loomiseks, muuta kunst Eestis nähtavaks ja jätkata kunstivaldkonna rahvusvahelistumist, leides selleks uusi viise ja võimalusi. Kultuuriministeerium toetab tegevustoetustega SA Tallinna Kunstihoonet, Eesti Kunstnike Liidu galeriisid ja Eesti Kaasaegse Kunsti Muuseumi. Rahvusvahelisi kunstisuhteid arendavad valdkondlik info- ja arenduskeskus (SA Kaasaegse Kunsti Eesti Keskus ja Eesti Kaasaegse Kunsti Arenduskeskus MTÜ), kes saavad ministeeriumilt oma tegevuseks osalist tegevustoetust. Rahvusvahelistel kunstimesidel osalemist, galeristide koolitamist ja rahvusvahelisi turundustegevusi on rahastatud EASI koordineeritava loomemajanduse meetme vahenditest. Aastate jooksul on valdkonna rahvusvahelised võimalused ja võimekus tänu sellele meetmele oluliselt paranenud. Rahvusvaheline nähtavus on oluline ka

kunstiklassika uurimise ja tutvustamise kontekstis, mistõttu on ministeerium alates 2018. aastast toetanud eraalgatusliku Konrad Mägi Sihtasutuse tegevust.

- SA Kunstihoone poolt korraldati 2021. aastal 14 näitust Eestis ja välismaal, mida külastas 27 777 külastajat.
- Eesti kunstnikud said osaleda 3 residentuuris välismaal läbi lepinguliste kohtade.
- Kunstnikupalka maksti 15 kunstnikule MTÜ Eesti Kunstnike Liidu kaudu.
- Tallinna Kunstihoone renoveerimiseks eraldati vahendid, toimunud on arhitektuurivõistlus.
- Tartu Kunstimajas on riigi toel uuendatud ventilatsioonisüsteemi.

Programmi tegevus 1.8. Arhitektuuripoliitika ja disainipoliitika kujundamine ja rakendamine

Kultuuriministeerium aitab kaasa riigi ruumiloomepoliitika ühtlustamisele ja arendamisele. Ruumipoliitika osaks on arhitektuuripoliitika, kuidas tõsta professionaalset taset ning vähendada tegevuste killustatust ja dubleerimist. Riigi, sh Kultuuriministeeriumi, roll ning elluviidavad ülesanded määratletakse riigi strateegilistes arengudokumentides, mis saavad sisendiks ettepanekuid disainivaldkonna arengukavast. Lisaks aitab Kultuuriministeerium kaasa ringdisainialase teadlikkuse tõstmisele, mis toetab ringmajanduse eesmärkide saavutamist.

- Arendati ruumihariduse ja disainihariduse mudelit kõigil haridustasemetel, sh viidi läbi 6 üldhariduskoolis disainiõppe valikkursust, 12 üldhariduskoolis ruumihariduse valikkursust ning vastavate kursuste õpetajakoolitusi viidi läbi 4.
- Aidati kaasa üleriiklike ruumikoolituste läbiviimisele avaliku sektori töötajatele.

MEEDE 2. Kultuuripärandi säilitamise ja kättesaadavaks tegemise toetamine ja arendamine

Eesmärk	Tagatud on Eesti rikkaliku vaimse ja materiaalse kultuuripärandi, sh kultuuriväärtusliku keskkonna ja eriilmeliste piirkondlike kultuuriruumide elujõulisus ja säilimine järeltulevatele põlvedele.					
Meetme kirjeldus	Meetme raames toetatakse kultuurimälu edasikandmise jaoks oluliste institutsioonide põhitegevust ja kolmanda sektori organisatsioonide projekte, rakendatakse kultuuripärandi toetusi, toetatakse kultuuripärandi alaste rahvusvaheliste lepingute täitmisega seotud tegevusi ning teavikute ja infokandjate soetamist. Lisaks tehakse investeeringuid kultuuriväärtusi säilitavate ja vahendavate asutuste tegevuskeskkonna ajakohastamiseks ja arendamiseks.					
Meetme mõõdikud	Tegelik täitmine			Sihttasemed		Allikas
	2019	2020	2021	2021	2022	
Muuseumikülastuste arv, mln	3,5	1,7	1,68	3,3	2,8	Statistikaamet
Muuseumide teenused on mitmekesised ja avalikkusele kättesaadavad, jah/ei	jah	jah	⁶	jah	jah	Statistikaamet*
Rahvaraamatukogude laenutuste arv, mln	10,3	9,8	9,7 ⁷	10	10	Statistikaamet
Eesti raamatukogude füüsiliste külastuste arv, mln	9	7,8	7,4 ⁸	8,4	8,4	Eesti Rahvusraamatukogu
Eesti raamatukogude virtuaalkülastuste arv, mln	8,4	5,4	5,7 ⁹	8,4	8,4	Eesti Rahvusraamatukogu
Rahvakultuuriharrastajate arv	82 540	79 751	78100	83 000	83000	Rahvakultuuri Keskuse andmekogu
Kasutuses olevate ehitismälestiste osakaal, %	74,7	75,4	76,6	75,5	76	Muinsuskaitseamet

* Selgitus: „Jah“ on siis, kui 80% alljärgnevatest alamõõdikutest on samal tasemel või suurenevad. Alamõõdikute baastase (2017. a andmed):

1. Eestis on igast liigist vähemalt kaks muuseumi: kunstimuuseum, ajaloo- ja arheoloogiamuuseum, loodusmuuseum, teadus- ja tehnikamuuseum, etnograafia- ja antropoloogiamuuseum, erimuuseum, koduloomuuseum, üldmuuseum (Statistikaameti klassifikatsioon)
2. Keskmine lahtiolekupäevade arv aastas – 226 3. Keskmine piletivabade päevade arv – 52 4. Näituste nimetuste arv – 1218
5. Ürituste nimetuste arv – 3959 6. Publikatsioonid kokku (nimetuste arv, mitte tiraaž) – 955 7. Haridusprogrammide nimetuste arv – 2573
8. Haridusprogrammide toimumiskordade arv – 25 743 9. Haridusprogrammides osalejate arv (kuni 18aastased) – 397 733

⁶ Andmed avaldatakse mais 2022

⁷ Esmane hinnang, Statistikaamet avaldab lõplikud andmed mais 2022

⁸ Esmane hinnang, Statistikaamet avaldab lõplikud andmed kõigi raamatukogude liikide kohta detsembris 2022

⁹ Vt eelmine märkus

Meetme raames toetatakse kultuurimälu edasikandmise jaoks oluliste institutsioonide (sh muuseumid, Muinsuskaitseamet, Eesti Rahvusraamatukogu, Rahvakultuuri Keskus, Võru Instituut, Eesti Laulu- ja Tantsupeo SA) põhitegevust ja kolmanda sektori organisatsioonide tegevust ja projekte, rakendatakse kultuuripärandi toetusi, toetatakse kultuuripärandi alaste rahvusvaheliste lepingute täitmisega seotud tegevusi. Lisaks tehakse investeeringuid kultuuriväärtusi säilitavate ja vahendavate asutuste ajakohastamiseks ja arendamiseks.

Programmi tegevus 2.1. Muuseumipoliitika kujundamine ja rakendamine

Eestis oli 2021. aastal 174 muuseumi 229 külastuskohaga. Kõige rohkem oli Eestis mingit kindlat piirkonda tutvustava koguga kohamuuseume (85), mõnele kitsamale valdkonnale keskenduvaid teemamuuseume (64) ning arheoloogia- ja ajaloomuuseume (43). Muuseumides töötas 1566 inimest, mida on pisut rohkem kui 2020. aastal. Muuseumiruumides toimus 1078 näitust ehk 97 võrra rohkem kui aasta varem. Muuseumide infosüsteemi (MuIS) oli 2021. aasta lõpu seisuga sisestatud ca 3,97 miljonit museaali kirjeldust, neist ligi 1,9 miljonit on digitaalse kujutise ja põhjaliku kirjeldusega.

Riigi ülesanne on luua eeldused, et muuseumid saaksid hoida ja tutvustada inimestele meie ajalugu.

- 2021. a olid MuISiga liitunud muuseumide kogud hästi hoitud ja inimestele kättesaadavad.
- Eesti pärandihoidlate rajamiseks viidi läbi Põhja-Eesti hoidla arhitektuurikonkurss, jätkati ettevalmistöid Lõuna-Eesti ja Hiiumaa pärandihoidla rajamiseks.
- Viidi läbi pärandihoidla teenuste eelanalüüs eesmärgiga analüüsida kultuuripärandi säilitamise ja hoiustamisega seotud teenuste tänast olukorda ning kujundada pärandihoidlas pakutavate teenuste esmane tulevikuvaade.
- Toimus muuseumide infosüsteem ehk MuIS arendamine – 2022. valmib uue infosüsteemi I etapp, mis vastab tänapäevastele vajadustele, toetab optimaalselt muuseumide tööd ning võimaldab paremat ligipääsu muuseumides leiduvale kultuuripärandile
- Rakendati taotlusvooru „Muuseumide kiirendi“ muuseumide tegevuskeskkonna ajakohastamise ja ekspositsioonide uuendamise toetamiseks ning muuseumide poolt avalikkusele pakutavate teenuste kvaliteedi, sihistatuse ja kättesaadavuse parandamiseks.
- Analüüsiti muuseumide rahastussüsteemi muutmise ettepanekute väljatöötamiseks.

Programmi tegevus 2.2. Muinsuskaitsepoliitika kujundamine ja rakendamine

Kultuuriväärtuste kaitse on riigi põhiseaduslik ülesanne. Kultuuripärand on Eesti ajaloo oluline osa ja identiteediallikas nii igale üksikisikule kui ka riigile tervikuna. Muinsuskaitsealast tööd korraldab Muinsuskaitseamet, kelle eesmärk on väärtustada kultuuripärandit ja kultuuriväärtuslikku keskkonda ning tagada nende säilimine. 2021. aastaks esitasid omanikud 502 taotlust rohkem kui 16 miljonile eurole. Statistika näitab, et olukord on pidevalt halvenenud ja senine toetuste maht ei suuda valdkonna mõõdikut mõjutada. Lisaks tuleb mälestise omanikule seadusega pandud säilitamiskohustust mõistlikul määral kompenseerida. 2020. aastal said omanikud esmakordselt taotleda ka omandireformi reservfondist eraldatud lisavahendeid tagastatud ehitismälestistele. Sama võimalus jätkus 2021. Esimest korda kehtib muinsuskaitstes kompensatsioonisüsteem, mille järgi hüvitatakse mälestise omanikule see osa töödest, mis tuleneb otseselt muinsuskaitseseadusest – see on uuringute ja muinsuskaitsealise järelevalve kulu kogumahuga 1,4 miljonit eurot aastas. Hüvitisi kombineeritakse toetustega, mille maht 2022. aastal on samuti 1,4 miljonit eurot. Omandireformi reservfondist eraldati lisavahendeid täiendavalt 1 miljon eurot.

- Heas ja rahuldavas seisukorras ehitismälestisi oli 2021. aastal 63,5%.
- Kultuurimälestiste register oli kättesaadav ja ajakohane.

- Rakendati toetusmeedet Euroopa Majanduspiirkonna ja Norra Finantsmehhanismi programmist „Kohalik areng ja vaesuse vähendamine“, mis seob kultuuripärandi teiste riiklike eesmärkidega (regionaalareng, elukeskkonna parandamine, energiatarbimise vähendamine, tööhõive ja kohalik ettevõtlusaktiivsus, kestlik areng), et saavutada suurem mõju ühiskonnas. Pilootprogrammi kaudu investeeritakse lähiaastatel 3,3 miljonit eurot väikelinnade ajaloolistesse keskustesse, kus on muinsuskaitseala.
- 2020. aastal alustati muinsuskaitsealade kaitsekordade uuendamist Pärnus, Kuressaares, Paides, Tartus, Valgas ja Rebalas; 2021. alustati Rakveres, Võrus, Haapsalus, Lihulas, Viljandis ja Tallinnas.

Programmi tegevus 2.3. Raamatukogupoliitika kujundamine ja rakendamine

Kultuuriministeerium koordineerib Eesti raamatukoguvõrgu kui terviku arengut koostöös Haridus- ja Teadusministeeriumi ja teiste ministeeriumidega. Riigi ülesanne on tagada raamatukoguteenuse vahendusel vaba juurdepääs informatsioonile, mis on kõikidele inimestele võrdselt kättesaadav. Eesti raamatukoguvõrgu moodustavad rahva-, kooli-, teadus- ja erialaraamatukogud ning Eesti Rahvusraamatukogu. 2020. aastal oli Eestis 871 raamatukogu (rahvaraamatukogud, kooliraamatukogud ja eriala- ja teadusraamatukogud)¹⁰.

- Eesti Rahvusraamatukogu ja rahvaraamatukogude füüsilisi külastusi 2021 a. oli 4,7 mln.
- Eesti Rahvusraamatukogu ja rahvaraamatukogude virtuaalkülastusi oli 2021 a. 3,9 mln.
- Toimus rahvaraamatukogu seaduse ajakohastamine, et luua rahvaraamatukogudele efektiivsem üleriiklike teenuste koordinatsioonisüsteem ning tagada sellega üle-eestiline võrdne kättesaadavus, trükiste laenutuse kasutajasõbralikkus ja raamatukoguteenuse tänapäevane toimimine.
- Jätkus ühtse e-väljaannete laenutuse teenuse väljaarendamine kõigile Eesti raamatukogudele ja nende lugejatele ning valmistati ette üleriigilist laenutusteenust „Raamatud liikuma“, mis käivitub teenusena 2022. aastal.
- Valmis Eesti Rahvusraamatukogu hoone renoveerimise projekt, eesmärgiga pakkuda kasutajatele mitmekülgseid teenuseid ja tagada nii inimeste kui kultuuri- ja ajalooväärtusega säilitatavate väljaannete (sh digitaalsete) nõuetekohane turvalisus ning algasid renoveerimistööde ettevalmistused, sh toimus teavikute kolimine ajutistele pindadele.
- Jätkus Eesti Rahvusraamatukogu digitaalarhiivi (DIGAR) kaasajastamine.
- Tehti ettevalmistusi 2022. aastal toimuvaks raamatukogude teema-aastaks.
- Osana kriisipaketist eraldati lisavahendeid raamatukogudele teavikute soetamiseks summas 400 000 eurot.

Programmi tegevus 2.4. Rahvakultuuripoliitika kujundamine ja rakendamine

Riigi ülesanne on tagada vaimse kultuuripärandi väärtustamine, hoidmine ja arendamine, nagu ka laulu- ja tantsupeotraditsiooni jätkusuutlikkus. Rahvakultuuri valdkonna üle-eestilisi tegevusi juhivad või koordineerivad Eesti Rahvakultuuri Keskus, Eesti Laulu- ja Tantsupeo SA, Võru Instituut ning riigi partneritena seitse valdkondlikku rahvakultuuri keskseltsi.

- Rakendati kogukondade toetuseks piirkondlikke toetusmeetmeid (7).

¹⁰ 2021. raamatukogude statistika avaldatakse mais, juuni ja detsembris 2022.

- Toetati toetusmeetmete muid olulisi vaimse kultuuripärandiga seotud tegevusi ja väiksemaid valdkondlikke või piirkondlikke institutsioone.
- Laulu- ja tantsupeo traditsioon on olnud jätkusuutlik.
- Vaimne kultuuripärand on olnud hoitud, väärtustatud ja arendatud.
- Käivitati laulu- ja tantsupeo protsessis osalevate kollektiivjuhtide riiklik palgatoetussüsteem.
- Tehti ettevalmistusi rahvakultuuri andmekogu ja Eesti Laulu- ja Tantsupeo Sihtasutuse registri uuendamiseks.
- Osaleti Tallinna lauluväljaku detailplaneeringu ideekavandi konkursi ettevalmistamises ja korraldamises.

MEEDE 3. Kultuuri valdkondadeülene arendamine, koostöö ja rahvusvahelistumine

Eesmärk	Kultuuri toetamise ja loomepotentsiaali rakendamise kaudu on loodud eeldused Eesti konkurentsivõime kasvuks ja tutvustamiseks maailmas.					
Meetme kirjeldus	Loomemajanduse arendamise meetme raames antavate toetuste eesmärk on siduda kultuuri- ja loomevaldkondades olevat potentsiaali ettevõtlusega, et soodustada uute ambitsioonikate ärimudelitega ettevõtete juurdekasvu, tõsta valdkonna ekspordivõimekust ning luua teistele majandussektoritele loomemajandussektori kaasamise kaudu lisandväärtust ärimudelite, toodete ja teenuste ning müügi ja turunduse arendamisel. Kultuuriministeeriumi ülesanne on edendada ja toetada Eesti kultuuri rahvusvahelistumist, arendada riikidevahelisi kultuurisuhteid ja -diplomaatiat, osaleda kultuuripoliitika kujundamisel rahvusvahelistes organisatsioonides ning ka toetada eelpool nimetatud eesmärke elluviivaid valdkondlikke arenduskeskusi. Eesmärgiks on väärtusliku kultuuripärandi digiteerimine ja vajadus tagada veebis loodud kultuuripärandi talletumine, kättesaadavus ja kogutud kultuuripärandi pikaajaline säilivus.					
Meetme mõõdikud	Tegelik täitmine			Sihttasemed		Allikas
	2019	2020	2021	2021	2022	
Tulu ettevõtte kohta loomemajanduse sektoris võrreldes Eesti keskmisega, %	22,9	-	-	-	-	Eesti loomemajanduse olukorra uuring ja kaardistus
Tulu töötaja kohta loomemajanduse sektoris võrreldes Eesti keskmisega, %	43,6	-	-	-	-	Eesti loomemajanduse olukorra uuring ja kaardistus
Pikaajalise säilimise digitaalarhiivide maht (TB)	3837	4380	8202,8	9302	10912	Rahvusraamatukogu, Rahvusarhiivi, MuSi ja ERRi digitaalarhiiv

Loomemajanduse valdkonna ettevõtete konkurentsivõime tõstmiseks ja loomemajanduse potentsiaali sidumiseks ülejäänud majandusega rakendab Kultuuriministeerium koostöös Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumiga Euroopa Liidu finantsperioodi 2014–2020 struktuurivahendite loomemajanduse arendamise meedet, mis koosneb seitsmest tegevusest, mille rakendusüksus ja elluviija oli Ettevõtluse Arendamise Sihtasutus (EAS) - nüüdne EASi ja Kredexi ühisasutus.

Kultuuriministeeriumi ülesanne on edendada ja toetada Eesti kultuuri rahvusvahelistumist, arendada riikidevahelisi kultuurisuhteid ja -diplomaatiat, osaleda kultuuripoliitikate kujundamisel rahvusvahelistes organisatsioonides ning ka toetada eelpool nimetatud eesmärgi elluviimiseks valdkondlikke arenduskeskusi. Eestil on ligi 50 kultuurikoostöölepet ja ühist programmi riikidega üle maailma. Samuti osaleb Eesti ligi 17 rahvusvahelises organisatsioonis, foorumis või koostööprogrammis.

“Kultuuri arengukava 2021-2030” seab eesmärgiks väärtusliku kultuuripärandi digiteerimise ja vajaduse tagada veebis loodud kultuuripärandi talletumine, kättesaadavus ja kogutud kultuuripärandi pikaajaline säilivus.

Programmi tegevus 3.1. Kultuurivaldkonna digitaliseerimine

Riigi hallatavates mäluasutustes on kokku üle 900 miljoni Eesti kultuuri jaoks olulise pärandi objekti, mis vääriks digiteerimist. Laialdane valdkondadeüleline koordineeritud ja rahvusvahelistele standarditele tuginev digiteerimine aitab vältida digiteerimise ja pikaajalise digitaalse säilitamise dubleerimist, toetab koostööd ja töövoogude optimeerimist.

- Digitaalse kultuuripärandi kättesaadavuseks 2021. aastal oli 38% kogude suurusest.
- Jätkus „Kultuuripärandi digiteerimine 2018–2023“ tegevuskava elluviimine.
- Jätkati „Kultuuripärandi digiteerimine 2024–2030“ tegevuskava ettevalmistamist.

Programmi tegevus 3.2 Kultuurivaldkonna rahvusvahelistumise edendamine, asutuste, organisatsioonide ja sündmuste toetamine

Rahvusvaheliste projektide jaoks annab riik toetusvahendeid nii taotlusvooru kaudu kui ka otsetoetusi valdkondlikele arenduskeskustele, toetades projekte, mis soodustavad Eesti kultuuri rahvusvahelistumist ja kultuurieksporti, Eesti tutvustamist maailmas kultuuri kaudu ja võimaluste loomist Eesti loovisikutele. Lisaks kaasrahastab Kultuuriministeerium Euroopa Liidu kultuuriprogrammis osalevaid Eesti projekte.

- Jätkus „Tartu 2024“ kui Euroopa Kultuuripealinna programmi toimumisele kaasa aitamine.
- Eesti kultuuri rahvusvahelistumise osas oli aktiivne koostöö 2021. a 25 riigiga.
- Osaleti aktiivselt rahvusvahelistes organisatsioonides tagamaks Eesti huvide esindatus.

Programmi tegevus 3.3 Loomemajanduspoliitika kujundamine ja rakendamine

Loomemajanduse arendamise poliitikat kujundab Kultuuriministeerium koostöös Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumiga ja vastavad meetmed tuginevad „Eesti ettevõtluse kasvustrateegiale 2014–2020“, „Kultuuri arengukavale 2021-2030“, „Teadus- ja arendustegevuse, innovatsiooni ning ettevõtluse (TAIE) arengukavale 2021–2035“ ning ühtekuuluvuspoliitika fondide 2014-2020 ja 2021-2027 rakenduskavadele.

Viimase, 2022. aasta kevadel valminud Eesti loomemajanduse olukorra viienda uuringu ja kaardistuse kohaselt oli Eesti loomemajanduse sektoris 2019. aasta andmetel 28,3 tuhat töötajat (4,2% Eesti töötavast rahvastikust) ning sektoris tegutses 10 705 ettevõtet ja asutust (11,2% Eesti ettevõtete üldarvust). Loomemajanduse ettevõtete ja asutuste kogutulu oli 1,86 miljardit eurot (2,6% Eesti ettevõtete müügitulust), millest eksporditulu moodustas 410,8 miljonit eurot (22% kogutulust). Loomemajanduse sektoris toodetud lisandväärtus oli 2019. aastal 606,5 miljonit eurot ja see moodustas 2,2% Eestis toodetud SKP-st (27 693 miljonit eurot). Võrreldes 2015. aastaga on tulu töötaja kohta kasvanud 48%. 2019. aastal oli loomemajanduse sektoris lisandväärtus töötaja kohta 23 000 eurot.

- Kultuuri- ja loomesektoris olid ettevõtlus- ja innovatsioonialased ning rahvusvahelistumist toetavad tugiteenused kättesaadavad, asjakohased ja tõhusad.
- Rahalist ja mitterahalist abi said toetusmeetme raames 4012 ettevõtet.

Programmi tegevus 3.4 Valdkondadeülene tugi- ja arendustegevus

Kultuuriministeerium on teadus- ja arendustegevuste raames seni tellinud peamiselt poliitika kujundamiseks vajalike uuringuid, mille rahastus on planeeritud valdkonna tegevuste osana. Tegevustoetuste kaudu on samuti rahastatud valitsemisala asutusi, mis tegelevad teadus- ja arendustegevusega vastavalt oma põhiülesannetele (nt muuseumid, raamatukogud ja rahvakultuuri ning vähemal määral teiste valdkondade asutused). Kultuuriministeeriumi teadus- ja arendustegevuse tõhusamaks ning paremaks kujundamiseks tuleb tagada valdkondliku teadus- ja arendustegevuse jätkusuutlikkus, rahastada teadus- ja arendustegevuse projekte, mis viivad kokku kultuurivaldkonda teiste valdkondadega (nt interdistsiplinaarne tehisintellekti rakendamine kultuurivaldkonnas ERRis, muuseumides, raamatukogudes). Vajalik on osaleda rahvusvahelistes teadus- ja arendustegevuste koostööprojektides, et toetada Eesti teadlaste rahvusvahelist teadus- ja arendustegevust ning viia jooksvalt läbi valdkondlikke rakendusuurimisi, et kujundada ja rakendada valitsemisala poliitikaid ja parimaid praktikaid.

- Toimus loovuurimuse toetusmeetme väljatöötamine, meede rakendub 2022. aastal.

Programmi kulud meetmete lõikes ja eelarve täitmine

Programmi eelarve täitmine	2021 esialgne eelarve	2021 lõplik eelarve	2021 eelarve täitmine
Investeeringud	23 000	975 988	750 337
Kulud	220 051 936	327 297 417	249 668 941
Meede 1. Mitmekülgse ja kättesaadava kultuurielu toetamine ja arendamine			
Investeeringud	23 000	24 109	24 109
Kulud	131 355 093	146 283 281	140 947 672
Meede 2. Kultuuripärandi säilitamise ja kättesaadavaks tegemise toetamine ja arendamine			
Investeeringud	0	951 878	726 228
Kulud	69 383 928	129 450 979	69 185 908
Meede 3. Kultuuri valdkondadeülene arendamine, koostöö ja rahvusvahelistumine			
Investeeringud			
Kulud	19 312 914	51 563 153	39 535 360

Lõplik eelarve sisaldab lisaks esialgsele eelarvele eelmisest aastast ülekantud vahendeid, lisaelarvega eraldatud vahendeid, Vabariigi Valitsuse reservist eraldatud vahendeid ning muid tuludest sõltuvaid vahendeid (välistoetus, hasartmängumaksu laekumine jmt)

Programm: Spordiprogramm 2021 – 2024

EESMÄRK: Tagatud on toimiv spordikorralduse süsteem lähtuvalt Euroopa spordi mudelist

VASTUTAJA: Kultuuriministeerium

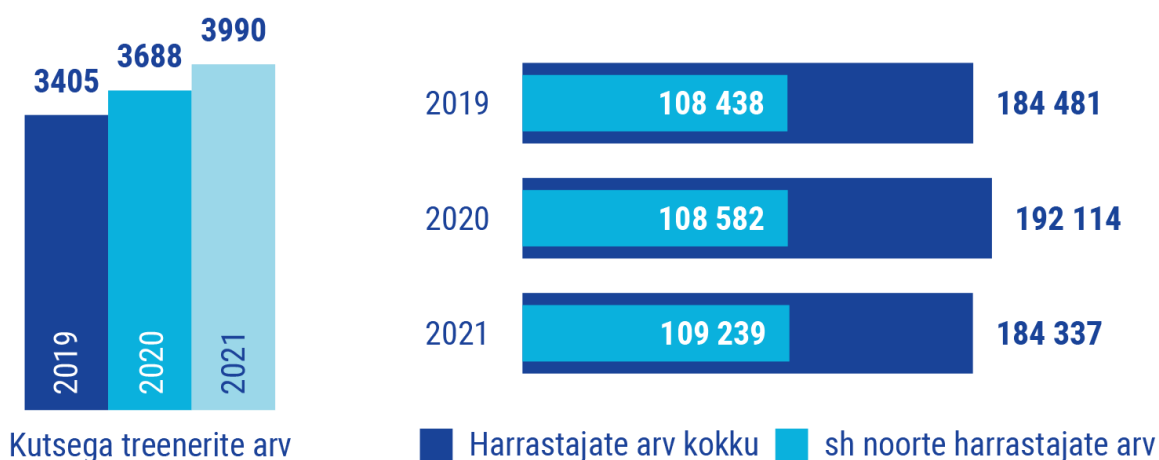
Programmi mõõdikud

	Tegelik täitmine			Sihttasemed		Allikas
	2019	2020	2021	2021	2022	
Spordiorganisatsioonide arv	2661	2703	2826	2700	2700	Eesti spordiregister
Harrastajate arv spordiklubides ja spordikoolides	184 481	192 114	184 337	192000	196000	Eesti spordiregister
Spordiklubides ja spordikoolides sporti harrastavate noorte (5-19-aastased) osakaal kogu vanusegrupist, %	52,15	51,6	51,4	55	56,5	Eesti spordiregister
Treenerikutsete arv	3400	3693	3990	3450	3475	Eesti spordiregister

Olukorra lühianalüüs ehk arengud ja väljakutsed

Järgnevalt väljatoodud programmi täitmise positiivsed arengud ja väljakutsed on seotud Eesti 2035 muutusega „Kujundame elukeskkonna ning inimeste hoiakud ja käitumise tervist ja keskkonda hoidvaks ning vähendame riskikäitumist“.

2021. a lõpu seisuga on Eesti spordiregistris 2826 spordiorganisatsiooni, kellest tegutsevaid on 2463 (87%) ja aktiivselt spordi harrastamisega tegelevaid 1887 (67%). Aasta jooksul lisandus 210 ja tegevuse lõpetas 87 spordiorganisatsiooni.

Joonis 2. Kutsega treenerite arv ja harrastajate arv läbi aastate.

Spordiorganisatsioonidega seotud harrastajate arv on 2021. a lõpu seisuga 184 337. Võrreldes eelmise aastaga on arv vähenenud 7777 võrra ehk 4%, olles seega langenud 2019. aasta tasemele. Mehed moodustavad harrastajaskonnast 58% (107 128) ja naised 42% (77 209). Noorte (5–19-aastased) harrastajate osakaal on tõusnud 2% võrra kogu harrastajaskonnast, olles nüüd 59% (109 239), sest erinevalt täiskasvanud harrastajaskonnast suurenes noorte arv 657 võrra.

Harrastajaskonna kahanemine on tulnud nende arvelt, kes harrastavad sporti lepingu alusel, mis võimaldab sportida iseseisvalt – osaleda rühmatreeningus, kasutada personaaltreeneri teenust või spordiklubi ruume või seadmeid. Nende harrastajate arv kahanes aastaga 9450 võrra. Samal ajal eelkomplekteeritud treeningrühmades või individuaalplaani alusel harrastajate arv suurenes 1643 võrra.

2021. aasta lõpu seisuga oli kehtivate treenerikutsete arv 3990. Kui aastaid kõikus näitaja 3300 ja 3450 vahel, siis 2020. aasta lõpuks oli kutseomanikke 3693 ning kasv ei pidurdunud ka pärast seda. Aasta jooksul omistati 1172 kutset, millest 482 taotlejatele, kellel varem treenerikutse puudus.

Regulaarsed treenerikoolitused, kavakindel kutseandmine ja avaliku sektori toetusmeetmed on viimastel aastatel treenerite tasustamist ja tööhõivet märgatavalt parandanud. Need väärtustavad omakorda treenerikutset ühiskonnas.

Programmi meetmed ja tegevuste elluviimine 2021. aastal

Spordiprogramm 2021-2024 koosneb kahest meetmest ja kolmest tegevusest.

MEEDE 1. Saavutusspordi edendamine

Eesmärk	Eesti on rahvusvahelisel tasandil tulemuslikult ja väärikalt esindatud					
Meetme kirjeldus	meede jaguneb kaheks tegevuseks saavutusspordi poliitika kujundamine, toetamine ja arendamine ning ausa spordi ja sporditurvalisuse tagamise poliitika kujundamine, toetamine ja arendamine, mille raames osutatakse kokku viite avalikku otsest ja kaudset teenust					
Meetme mõõdikud	Tegelik täitmine			Sihttasemed		Allikas
	2019	2020	2021	2021	2022	
Täiskasvanute tiitlivõistlustel olümpiamängude distsipliinidel saavutatud kohad 1-10	24	7	25	34	36	Eesti spordiregister
Täiskasvanute tiitlivõistlustel mitte olümpiamängude distsipliinidel ja spordialadel saavutatud kohad 1-10	256	104	275	260	260	Eesti spordiregister
Noorte ja juunioride tiitlivõistlustel olümpiamängude distsipliinidel saavutatud kohad 1-10	77	30	76	82	86	Eesti spordiregister
Noorte ja juunioride tiitlivõistlustel mitte olümpiamängude distsipliinidel ja spordialadel saavutatud kohad 1-10	278	78	319	250	250	Eesti spordiregister

Täiskasvanute tiitlivõistluste olümpiamängude distsipliinidel finaalturniiridel osalenud suurekoosseisuliste võistkondade arv	1	0	1	2	2	Eesti spordiregister
Täiskasvanute tiitlivõistluste mitte olümpiamängude distsipliinidel ja spordialadel finaalturniiridel osalenud võistkondade arv	1	0	2	1	1	Eesti spordiregister
Noorte ja juunioride tiitlivõistluste olümpiamängude distsipliinidel finaalturniiridel osalenud suurekoosseisuliste võistkondade arv	1	0	0	2	2	Eesti spordiregister
Noorte ja juunioride tiitlivõistluste finaalturniiridel mitte olümpiamängude distsipliinidel ja spordialadel osalenud võistkondade arv	0	0	1	1	1	Eesti spordiregister
Eestis läbiviidud olümpiamängude distsipliinide rahvusvaheliste tiitlivõistluste arv	13	3	9	20	20	Eesti spordiregister
Eestis läbiviidud mitte olümpiamängude distsipliinide ja spordialade rahvusvaheliste tiitlivõistluste arv	18	3	18	20	20	Eesti spordiregister

*COVID-19 viiruse tõttu jäi 2020. aastal ära 68% planeeritud MM- ja EM-võistlustest noorte, juunioride ja täiskasvanute vanuseklassides, mis avaldas olulist mõju sihttasemete saavutamisele

Meetme raames kujundatakse ja viiakse ellu saavutusspordi poliitikat ja toetatakse ning luuakse tingimusi spordiga tegelemiseks, mis on Kultuuriministeeriumi spordivaldkonna peamine roll ja ülesanne. Spordialaliitude, -klubide ja -koolide ning teiste spordiühendustega koostöös on Eestis toimiv spordikorraldus, mis tagab võimalused nii noortele kui ka täiskasvanutele harrastus- või tippspordiga tegelemiseks. Ajakohastatud sporditaristu kaudu luuakse kõikjal Eestis tingimused nii saavutusspordi arenguks kui ka liikumisharrastusega tegelemiseks. Toetatakse spordiorganisatsioonide harrastus-, tipp- ja noortespordi arendamist, rahvusvaheliste spordiürituste korraldamist, antakse investeeringutoetusi uute spordirajatiste ja lähiliikumispaiakade ehitamiseks ning olemasolevate ajakohastamiseks.

Meetme teise tegevuse raames kujundab Kultuuriministeerium ausa spordi tagamise poliitikat ja toetab Eesti Antidopingu ja Spordieetika SA (EADSE) tegevust. EADSE põhikirjalised eesmärgid on edendada Eestis diskrimineerimisvaba, eetilist ja ausat sporti, sh aidata kaasa:

1. dopingu kasutamise ennetamisele;
2. spordivõistlustega manipuleerimise ennetamisele;
3. diskrimineerimise, väärkohtlemise, ahistamise jm ennetamisele spordis;
4. spordivõistlustel osalejate turvalisuse tagamisele;
5. muude spordis esinevate spordi ausust ohustavate probleemide lahendamisele.

Programmi tegevus 1.1. Saavutusspordi poliitika kujundamine, toetamine ja arendamine

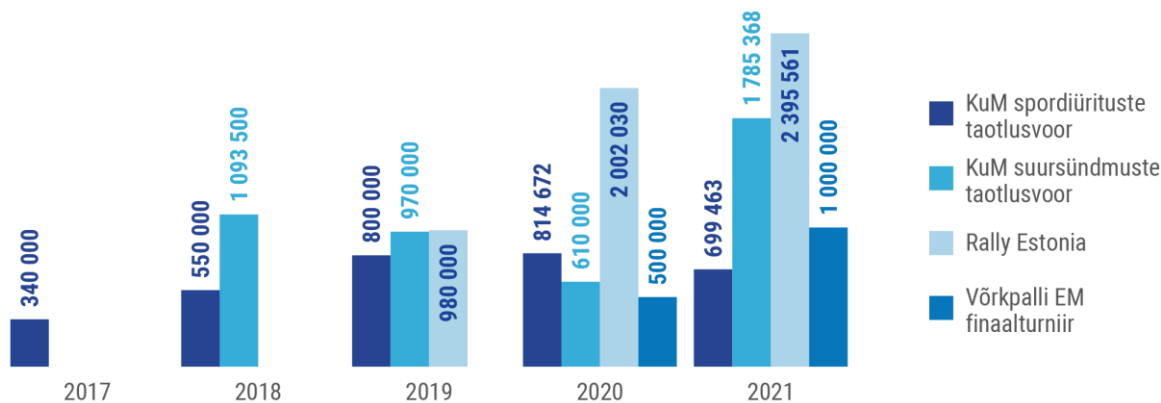
Kultuuriministeeriumi 2021. aasta eelarvest eraldati spordivaldkonnale kokku 55,5 miljonit eurot, millest 34,4 miljonit spordiorganisatsioonidele tegevus- ja projektitoetusteks, 15,6 miljonit spordiobjektide investeeringuteks ja 5,5 miljonit eurot kriisiabi toetusteks. Kunagi varem ei ole Kultuuriministeeriumi eelarvest sporti nii palju ühel aastal toetatud.

Võrreldes 2020. aastaga suurenesid enim järgmised toetused:

- ühekordsed investeeringud kohalike omavalitsuste spordiobjektidesse 5,0 miljonit eurot;
- kriisiabi toetused valdkonnale 3,1 miljonilt 5,5 miljoni euroni;
- rahvusvaheliste võistluste Eestis korraldamise toetus kasvas 3,9 miljonilt 6,0 miljoni euroni (sh võrkpalli meeste 2021. aasta Euroopa meistrivõistluste alagrupiturniiri korraldamise toetus 0,5 miljonilt 1,0 miljoni euroni ning autoralli maailmameistrivõistluste etapi Rally Estonia korraldamise toetus 2,0 miljonilt 2,5 miljoni euroni);
- treenerite tööjõukulu toetus kasvas 7,25 miljonilt 7,75 miljoni euroni.

Suuremad tegevus- ja projektitoetused Kultuuriministeeriumi eelarvest 2021. aastal olid:

- toetused Eesti Olümpiakomiteele ja umbes 50-le spordialaliidule saavutusspordi arendamiseks – 13,1 miljonit eurot;
- treenerite tööjõukulu toetus spordiorganisatsioonidele – 7,75 miljonit eurot;
- toetused rahvusvaheliste võistluste korraldamiseks Eestis (v.a Rally Estonia) – 3,5 miljonit eurot;
- toetus autoralli maailmameistrivõistluste sarja etapi Rally Estonia korraldamiseks – 2,5 miljonit eurot;
- toetused liikumisharrastuse katusorganisatsioonidele – 1,1 miljonit eurot.

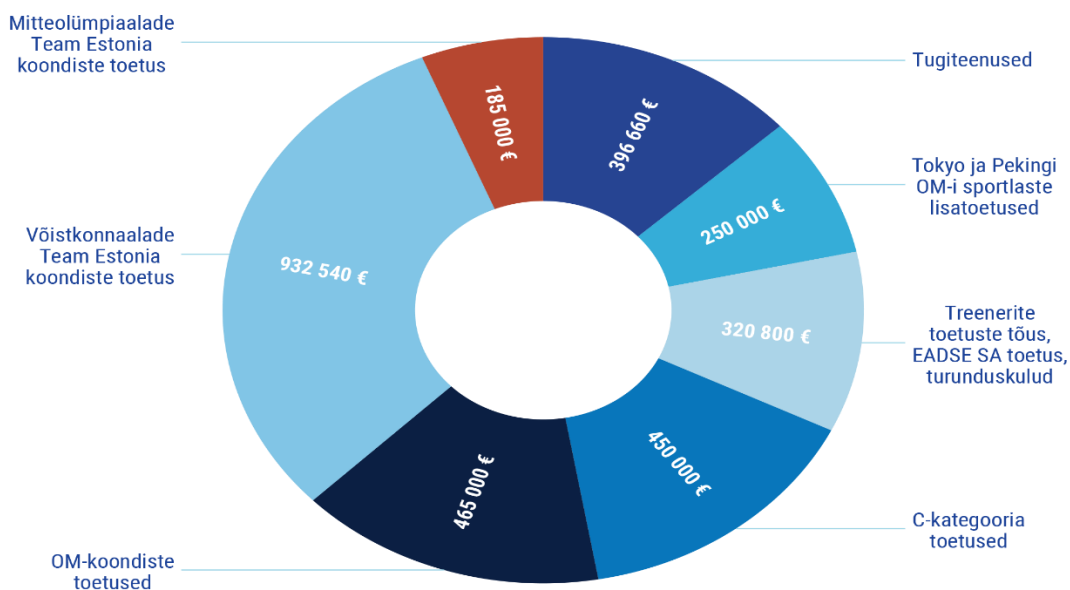

Joonis 3. Rahvusvaheliste võistluste korraldamise toetamine

Suuremad investeeringud Kultuuriministeeriumi eelarvest 2021. aastal olid:

- multifunktsionaalsete jalgpalli sisehallide ehitamine – 6,0 miljonit eurot;
- Kääriku Spordikeskuse arendamine – 3,4 miljonit eurot;
- Kohtla-Järve spordikeskuse renoveerimine – 2,8 miljonit eurot;
- Hiiumaa Spordikeskuse ehitamine – 1,8 miljonit eurot;
- regionaalsete tervisespordikeskuste arendamine - 0,6 miljonit eurot.

2021. a Eesti tippspordi edukusele aitas kaasa Eesti tippspordi toetamise süsteem Team Estonia, millega 2021. aastal ka ametlikult avalikkuse ette tuldi. Nimelt toetati täiendavalt möödunud aastal teist aastat Tokyo olümpiamängude medalipretendentide ettevalmistust ning näiteks vehklemise naiste võistkond sai tänu sellele pidada olümpia-eelselt lisaks ühe välis- ning ühe koduse laagri. Lisaks Tokyo olümpiamängudele toetati 2021. aasta teises pooles täiendavalt ka 2022. aastal toimuvate Pekingi olümpiamängude sportlaste ja koondiste ettevalmistust. Kokku eraldati 2020.–2021. aastal Tokyo ning Pekingi olümpiamängude ettevalmistuseks lisaks ligi pool miljonit eurot. Team Estonia riiklik toetus oli sarnaselt 2020. aastale 3 miljonit eurot. Kuna Tokyo olümpiamängud lükati aasta võrra edasi 2021. aastale, oli möödunud aasta ka eelarve jaotumise osas üsna sarnane 2020. aastale.

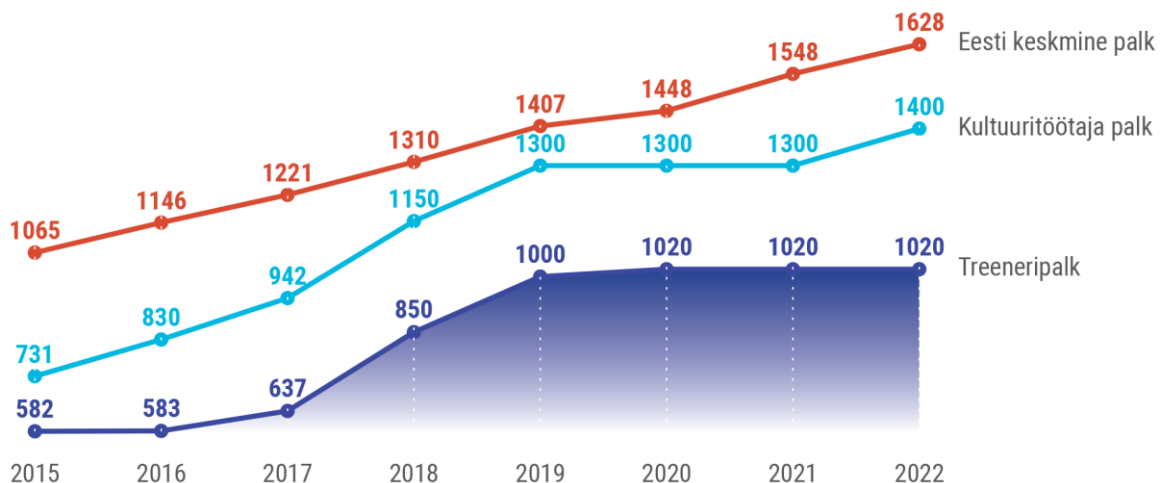
Joonis 4. Team Estoniale riigieelarvest eraldatud 3 miljoni euro jagunemine 2021. aastal

Kultuuriministeerium eraldas 2021. aastal rahvusvaheliste võistluste korraldamiseks Eestis rekordilised 6,0 miljonit eurot. Veel 2017. aastal oli see summa 340 000 eurot. Suuremad toetused eraldati järgmistele võistlustele:

1. Rally Estonia 2,5 miljonit eurot;
2. Meeste võrkpalli Euroopa meistrivõistluste finaalturniiri alagrupiturniir 1,0 miljonit eurot;
3. Ironman Tallinn 495 945 eurot;
4. Kergejõustiku U20 Euroopa meistrivõistlused 290 000 eurot;
5. Kergejõustiku U23 Euroopa meistrivõistlused 250 000 eurot.

Taotlusvoorst, millest toetuse eraldamine on otseselt seotud üritusega kaasneva majandusliku mõjuga, toetati 2021. aastal kokku kuut võistlust summas 1,35 miljonit eurot. Nende sündmustega laekus riigile täiendavalt välismaalt saabunud osalejate ja pealtvaatajate kulutustena ning rahvusvaheliste organisatsioonide toetusena 11,5–14,5 miljonit eurot, millest maksti riigile käibemaksu 1,6–2 miljonit eurot. Keskmiselt laekus käibemaksu riigile 1,33 korda rohkem kui oli riiklik toetus. Seega on meede riigieelarvele positiivse mõjuga.

Treenerite tööjõukulu toetusmeetme eelarvet tõsteti 0,5 miljoni euro võrra ning toetatavate treeningtundide arvu tõsteti 1 175 000 treeningtunnini. Mõlemad tõusud katsid ainult miinimumvajadused. 2021. aastal toetati kokku 1 238 320 treeningtundi ning 2022. aastaks taotleti juba üle 1,3 miljoni treeningtundi. Kultuuriministeeriumi eesmärk on toetuse abil viia treenerite palk Eesti keskmise palga tasemele, kuid 2021. aastal see eesmärk aina kauges. 2019. aastal oli 5. kutsetasemega laste ja noortega täiskohaga töötavate toetatavate treenerite miinimum brutopalka suhe Eesti keskmisesse palka 0,71. 2020. aastal langes see 0,7 ning 2021. aastal 0,65-0,67 (2021. aasta keskmine palk ei ole aruande kirjutamise ajahetkel täpselt teada). 2022. aastal võib see suhe prognooside järgi langeda kuni 0,61-ni ning kui 2023. aastaks ei leita lisavahendeid treenerite tööjõukulu toetusmeetmesse võib toetatavate treenerite miinimum brutopalka suhe Eesti keskmisesse palka langeda lausa 0,57-ni.

Joonis 5. Palgavõrdlus

Programmi tegevus 1.2. Ausa spordi ja sporditurvalisuse tagamise poliitika kujundamine, toetamine ja arendamine

Antidopingu valdkonnas jätkas EADSE 2021. aastal oma tavapärase tegevusega tehes 544 dopingutesti, mille hulgas ka Eestis toimunud rahvusvaheliste tiitlivõistluste testid, ning jätkati ka

koolitustegevustega. EADSE uuendas 2021. aastal Eesti Antidopingu reegleid ning toimetati ja tõlgiti WADA 2021 koodeksi ja kaheksast uuenenud rahvusvahelisest standardist neli. Lisaks aidati eksperdina Eesti Politsei- ja Piirivalveametit ühes dopingukuriteo (karistusseadustiku § 195) juhtumis, viidi läbi EADSE dopingualast koolitustegevuse uuring ning alustati ühte Erasmus+ projekti.

2021. aastast alates täidab EADSE Kultuuriministeeriumiga sõlmitud halduslepingu ülesandeid, mille kohaselt kohustub EADSE täitma spordiseaduse alusel spordivõistlustega manipuleerimise vastase riikliku kontaktpunkti ülesandeid. Saamaks parem ülevaade kihlveoturus toimuvast ja tuvastada võimalike pettusi sõlmis EADSE 2021. aasta mais lepingu maailma ühe juhtiva spordiaususe lahendusi pakkuva ettevõttega Sportradar Integrity Services, mille abil jälgiti jalgpalli-, korvpalli-, käsipalli- ja võrkpallivõistlusi puudutavaid kihlvedusi ning alates 2022. aasta juulist ka ranna- ja saaljalgpalli ning jäähoki-, sulgpalli- ja kriketivõistlusi puudutavaid kihlvedusid. Septembri lõpus toimus Tallinnas ERASMUS+ projekti IntegriSport Next raames 2-päevane koolitusseminar „Kas spordipettused on spordi siseasi?“. Lisaks korraldati koolitustegevusi.

Väärkohtlemise temaatika tabas sporti 2021. aastal eriti raskelt ning sellele pöörasid tähelepanu 2021. aasta Valge Kaardi päeva raames ka meie tippsportlased ja teised sporditegelased. Väärkohtlemise vastaseks võitluseks andis EADSE 2021. aasta juunis välja juhendi „Spordipersonali käitumisjuhend laste ja noorte väärkohtlemise ennetamiseks ning juhtumite lahendamiseks“ ning selle venekeelse tõlke. Lisaks osales EADSE kutsutud eksperdina mitme spordialaliidu siseses võimaliku väärkohtlemise juhtumis. Aasta jooksul osaleti nõustamisel ja ekspertiisid 9 spordiala 11 juhtumil. Koostöös Tartu ülikooliga on saavutatud kokkulepe käivitada 2022. aastal valdkonna uuring, kus selgitatakse välja erinevat tüüpi väärkohtlemise kogemise sagedus ja sügavus spordis ning liikumisõpetuses.

MEEDE 2. Organiseeritud liikumisharrastuse edendamine

Eesmärk	Liikumisharrastust edendav võrgustik ja liikumist soodustav keskkond on loodud					
Meetme kirjeldus	Meetme all on organiseeritud liikumisharrastuse edendamise tegevus, mille raames toetatakse organiseeritud liikumisharrastust					
Meetme mõõdikud	Tegelik täitmine			Sihttasemed		Allikas
	2019	2020	2021	2021	2022	
Liikumisharrastusega regulaarselt (4x nädalas 30 min) tegelevate inimeste osakaal 16–64 vanusegrupist	-	19,2	Ei mõõdeta	-	18*	Tervise Arengu Instituut

*Tulenevalt viimastest tegeliku täitmise ehk 2020. a andmetest on programmdokumendis 2022-2025 sihttasest tõstetud

Kultuuriministeeriumi ülesanne on tagada elanikele võimalikult head tingimused organiseeritud liikumisharrastusega tegelemiseks, mis on üks oluline osa elanikkonna liikumisaktiivsuse suurendamisest. Vajalikud on valdkondadeüleised kokkulepped, mille elluviimiseks on olemas ühine nägemus ning tegevuskava.

2021. aasta sügisel toimunud riigieelarve läbirääkimiste tulemusena tõusis liikumisharrastuse edendamiseks mõeldud baasrahastus 600 000 euro võrra, mille abil on võimalik ellu viia liikumisharrastuse reformi olulisimat osa – tõhustada liikumisharrastuse strateegilist juhtimist ehk aidata valdkonnas luua pikem plaan ja panustada selle elluviimisse.

Praegustesse liikumisharrastuse tegevustesse suudetakse kaasata natuke rohkem kui 1/3 elanikkonnast. Selleks, et sihtgrupp oleks laiem, on vaja tegevuste hulka mitmekesistada ja suurendada. Projektipõhisteks liikumisharrastuse üritusteks on praegu kolm korda vähem raha kui nõudlust selleks.

2022. a on kavas koostada 2018. aastast alates kehtiva töödandja maksusoodustuse kasutamise analüüs, mis on seotud „Eesti 2035“ tegevuskavas planeeritud tegevusega – kultuurielus ja liikumisharrastuses osalemist toetava maksusüsteemi kujundamine.

Erivajadustega inimesi ei kaasata liikumisharrastusse ja sporti praegu piisavalt. On palju takistusi, miks nad endale sobiliku liikumisharrastusega tegeleda ei saa. Enamikke probleeme saab lahendada parema ruumiplaneerimise, teenuste disainimise ja ühiskondlike hoiakute muutumisega. Valdcondadeüleiselt on vaja tegutseda selle nimel, et erivajadustega inimesed saaksid võimalikult palju osa kõikidest ühiskonna tegevustest.

Iga-aastaselt toetatakse Kultuuriministeeriumi eelarvest Eesti Paralümpiakomitee ja Eesti Eriolümpia Ühendust kokku 1 miljoni euroga.

2019. aastast alates on Kultuuriministeerium taotlusvooru kaudu toetanud tervisespordikeskusi eesmärgiga, et igas maakonnas oleks kuni kaks tervisespordikeskust, mida järgmise nelja aasta jooksul toetatakse. 2021. a toetati kokku 23 keskust üle Eesti. Toetusmeetme tulemusena peab iga regionaalne tervisespordikeskus pakkuma inimestele mitmekülgseid võimalusi tegeleda aastaringelt vabas õhus ja tasuta erinevate liikumisviisidega, kusjuures toetusperioodi lõpuks peavad toetatud tervisespordikeskustes olema rajatud kvaliteetsed valgustatud liikumisrajad ja loodud kunstlume tootmise võimekus. 2022. aastani jätkub regionaalsete tervisespordikeskuste arendamine olemasoleva toetusmeetme raames. Nii nagu 2020. aastal toetati ka 2021. aastal multifunktsionaalsete, aasta ringi kasutatavate jalgpalli sisehallide rajamist. Hallide rajamise peamine eesmärk on tagada kohalikule elanikkonnale mitmekesised sportimisvõimalused, perspektiivis kõikides maakonnakeskustes.

Programmi kulud meetmete lõikes ja eelarve täitmine

Programmi eelarve täitmine	2021 esialgne eelarve	2021 lõplik eelarve	2021 eelarve täitmine
Kulud	48 614 245	68 892 038	56 245 587
Saavutusspordi edendamine			
Kulud	46 482 503	66 761 174	54 173 523
Liikumisharrastuse edendamine			
Kulud	2 131 742	2 130 864	2 072 064

Lõplik eelarve sisaldab lisaks esialgsele eelarvele eelmisest aastast ülekantud vahendeid, lisaelarvega eraldatud vahendeid, Vabariigi Valitsuse reservist eraldatud vahendeid ning muid tuludest sõltuvaid vahendeid (välistoetus, hasartmängumaksu laekumine jmt).